

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

Význam prevence rizikových situací v domácnosti u dětí předškolního věku

Vypracovala: Martina Žižková, DiS.
Vedoucí práce: doc. PhDr. Miluše Vítečková, Ph.D.

České Budějovice 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele, oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz, provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 6. dubna 2020

.....

Martina Žižková, DiS.

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí mé bakalářské práce doc. PhDr. Miluši Vítečkové, Ph.D., za odborné vedení a její cenné rady. Dále děkuji své rodině a mému příteli, kteří mě po celou dobu podporovali.

Abstrakt

Cílem bakalářské práce je vypracovat a následně zrealizovat preventivní program pro děti předškolního věku zaměřený na rizikové situace v domácnosti. Dále zjistit, zda má připravený preventivní program vliv na bezpečnost dítěte předškolního věku. Práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou. Teoretická část obsahuje kapitoly zaměřující se na charakteristiku období předškolního dítěte, rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, diferenciaci úrazů a jejich prevenci. Dále obsahuje výsledky statistik o úrazovosti dětí. V praktické části je metodicky zpracován a zrealizován preventivní program v mateřské škole. Pro výzkumné šetření je využita metoda experimentu, kterého se zúčastnily předškolní děti ve dvou mateřských školách.

Klíčová slova: předškolní věk, preventivní program, prevence, úrazy dětí, experiment

Abstract

The target of this bachelor thesis is to prepare and realize preventive program for preschool children. The program is about dangerous situations in the child's home. Furthermore, find out whether the prepared preventive program affects the safety of preschool children. The thesis is divided into two parts – theoretical and practical. The chapters in the theoretical part contain the characteristic of preschool child, Framework Educational Programme for Pre – school Education, the types of injuries, their prevention and next results of statistics about children's injuries. The practical part is focused on processing and realization of preventive program in the kindergarten. This bachelor thesis used method of experiment for the research and its participants were children in two kindergartens.

Key words: preschool children, preventive program, prevention, children's injuries, experiment

Obsah

Úvod.....	9
I. TEORETICKÁ ČÁST	11
1 Období předškolního dítěte.....	11
1.1 Tělesný vývoj	11
1.2 Myšlení, paměť a řeč	12
1.3 Socializace a sociální vývoj.....	13
1.4 Emoce a emoční vývoj	14
2 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV).....	15
3 Úraz a jeho definice	17
3.1 Úrazy předškolního dítěte.....	17
3.2 Diferenciace úrazů	17
3.2.1 Tonutí.....	18
3.2.2 Popáleniny.....	18
3.2.3 Pády	19
3.2.4 Jedy, jedovaté rostliny a léky	20
3.2.5 Pořezání	22
3.2.6 Napadení psem	22
3.2.7 Cizí lidé	23
3.2.8 Sport, volnočasové aktivity a dopravní úrazy	24
4 Statistiky úrazů	25
5 Prevence a její druhy	28
5.1 Organizace zabývající se prevencí úrazů.....	29
5.1.1 Dětství bez úrazů	29
5.1.2 Šance dětem.....	30
5.1.3 VZPoua úrazům	30

5.1.4	Bez úrazu.....	31
5.1.5	Avalone	32
5.1.6	Národní akční plán prevence dětských úrazů	32
II.	PRAKTICKÁ ČÁST	34
6	Cíl práce a výzkumné otázky	34
7	Metodika	35
8	Výzkumné šetření před realizací preventivního programu	39
8.1	Pretest dětí před preventivním programem v experimentální skupině – A1.....	41
9	Preventivní program	45
9.1	První setkání – Letní koupačka	46
9.1.1	Realizace	46
9.1.2	Hodnocení a průběžné výsledky	49
9.2	Druhé setkání – Co to bublá na plotně?	50
9.2.1	Realizace	50
9.2.2	Hodnocení a průběžné výsledky	53
9.3	Třetí setkání – Čtyřnohý kamarád	54
9.3.1	Realizace	54
9.3.2	Hodnocení a průběžné výsledky	57
9.4	Čtvrté setkání – Střepy přinášejí štěstí	57
9.4.1	Realizace	57
9.4.2	Hodnocení a průběžné výsledky	60
9.5	Páté setkání – Lentilky	60
9.5.1	Realizace	60
9.5.2	Hodnocení a průběžné výsledky	64
9.6	Šesté setkání – Setkání s milým pánem.....	65

9.6.1	Realizace	65
9.6.2	Hodnocení a průběžné výsledky	68
10	Průběžné výsledky	70
11	Výzkumné šetření realizované po ukončení preventivního programu	73
11.1	Posttest po ukončení preventivního programu v experimentální skupině – B1	75
12	Výzkumné šetření přibližně měsíc po preventivním programu	80
12.1	Posttest po 21 dnech po preventivním programu experimentální skupiny – C1	82
13	Shrnutí a zhodnocení výsledků	87
14	Diskuze	91
	Závěr	93
	Seznam použitých zdrojů	94
	Seznam tabulek, grafů a obrázků	100
	Seznam příloh	102

Úvod

V bakalářské práci se zaměřuji na rizikové situace v domácnosti u dětí předškolního věku. Toto téma se pro mne stalo stěžejním, a to zejména vzhledem k jeho aktuálnosti. Již od raných let se skoro každý určitě setkal osobně nebo v rámci svého okolí s různými rizikovými momenty, které mají za následek mnoho úrazů. Úrazy se často stávají z nevědomosti, nepozornosti či neopatrnosti osob. Rizikové situace se týkají všech věkových skupin – dětí, dospělých nebo seniorů. Nejvíce ohroženou skupinou jsou děti. Každý den se probouzí do neznámého světa, který by chtěly prozkoumat za jeden jediný den. Vzhledem k jejich málo zkušenostem do všeho vyráží po hlavě a ničeho se jen tak nezaleknou. Je pro ně velmi složité odhadnout nebezpečí činnosti, kterou se právě chystají udělat. Toto tvrzení se mi také potvrdilo, a to při vyprávění příběhu, který se stal mé sestře v dětství. Naše maminka nás jako malé brávala v létě na koupaliště, kde jsme se vždy koupali. Voda zde byla dostatečně málo hluboká a ideální pro neplavce. I přesto se mé sestře stala nepříjemná situace. Napadlo ji, že si nafouknutý kruh na plavání navlékne na nohy. Jako dítěti jí to připadalo jako skvělý nápad pro hru. Ihned se překlopila do vody a začala se topit. Přes nafouknutý kruh se nedokázala sama postavit zpět na nohy. Zachránit ji musela naše maminka, která pro ni doplávala a z kruhu ji vyprostila. Když jsme si o této nepříjemné vzpomínce doma nedávno povídali, můj přítel nám sdělil, že jako malému se mu přihodilo úplně to samé. Překvapilo mne, jak častý tento nepříjemný zážitek z dětství může být a kolik úrazů se takto může přihodit. I toto byl další důvod k tomu, proč se úrazy a jejich prevence staly tématem mé bakalářské práce. Zaměřuji se zde mj. na řešení rizikových situací předškolními dětmi a zejména na jejich možnou prevenci.

Každý úraz, který se komukoliv v okolí přihodí, je spojený s velmi nepříjemnou situací. Tato situace se musí vždy neodkladně řešit. Po ní přicházejí i pozdější následky fyzického nebo psychického rázu. Ty si dotyčná osoba ponese po celý svůj život. Proto si myslím, že hlavním úkolem pedagogů a rodičů je, zaměřit se na prevenci těchto rizikových situací. Zejména proto, aby nemuselo k úrazům docházet nebo je alespoň minimalizovat. Cílem bakalářské práce je zjistit, zda má připravený a zrealizovaný preventivní program, který je zaměřený na časté rizikové situace v domácnosti, vliv na bezpečnost dítěte předškolního věku. Práce se skládá ze dvou částí – teoretické

a praktické. Teoretická část je zaměřena na charakteristiku období předškolního dítěte, rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, diferenciaci úrazů a jejich prevence. Dále obsahuje výsledky statistik o úrazovosti dětí.

V praktické části je představen a realizován preventivní program (formou příběhů) pro děti předškolního věku. Program se zabývá oblastmi rizikových situací. Tyto situace byly také inspirovány publikací – *Bezpečnostní audit domova* (publikace VZP je uvedena v použité literatuře). Jednalo se o problematiku popálenin, tonutí, pořezání, otravy (konzumace potravin po uplynutí doby trvanlivosti či zkažených pokrmů), pády a zlomeniny. Pády a zlomeniny jsou často nepředvídatelné, spojované se zodpovědností a pozorností rodičů při dětské hře, ale také samotnou neopatrností dítěte a lze jim málokdy zabránit. Proto jsem se rozhodla tomuto tématu ve svém výzkumu příliš nevěnovat. Toto téma bylo v práci nahrazeno problematikou kontaktu dětí s cizími lidmi, což může přinášet neméně závažné důsledky. Vzhledem k četnosti informací v denním tisku o této problematice si myslím, že by tento problém neměl být opomíjen.

Děti byly otestovány formou diskuze (s jednotlivci) o řešení reálných rizikových situací a výsledky se porovnály s kontrolní skupinou bez preventivního vzdělání. Jako druhý (doplňkový) typ zkoumání jsem také využila testování dětí ve skupině, a to během realizace preventivního programu. Vzhledem k odlišné metodice zkoumání nebylo toto otestování počítáno do výsledků výzkumu, neboť bylo zkresleno vlivem skupiny na jedince. Avšak i tyto výsledky jsou zajímavé pro prohloubení náhledu na problematiku. Skupinové jednání bych však doporučila pro samostatné další zkoumání jiné bakalářské práce.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 Období předškolního dítěte

Vývojové období předškolního věku je označováno podle Vágnerové (2012) jako rozmezí od tří do šesti až sedmi let věku dítěte. Předškolní věk je ukončen velmi důležitým krokem v životě dítěte, a to nástupem do základní školy. Matějček a Pokorná (1998) zmiňované období dítěte považují za takzvané tři bezstarostné roky volnosti. Především dobu s důrazem na radost ze znalostí, získaných zejména formou hry. Tyto zkušenosti budou dítěti cenné pro jeho budoucí život, nikoli pouze pro budoucí nástup do školy.

1.1 Tělesný vývoj

Langmeier a Krejčířová (2006) popisují, že dítě ve třech letech již umí chodit a pohybovat se bez pomoci dospělých. Zvládá chodit přes překážky v podobě schodů a jiného nerovného terénu. Motorický vývoj se neustále více zdokonaluje v rámci pohybových her s vrstevníky v mateřské škole. Během pobytu v mateřské škole se učí sebeobsluze a samostatnosti – oblékání, hygiena a stravování. V začátku potřebuje menší dopomoc od dospělého. Motorické dovednosti se zdokonalují při volné hře s kostkami a dalšími materiály v jeho prostředí. Jemnou motoriku dítě rozvíjí často také kreslením. Jemná motorika je dle Mertina a Gillernové (2010) vymezena osifikací kostí, kdy se vytvoří z dosavadní chrupavky kost. Bednářová a Šmardová (2015) zmiňují také důležitost motoriky mluvidel a očních pohybů.

Podle Kucharské a Švancarové (2017) se tělo předškolního dítěte mění rozměrově, dochází k prodlužování rukou a nohou. Dítě potřebuje dostatečnou míru pohybu pro zdokonalování motoriky a celkové obratnosti. Při pohybových aktivitách získává také pocit radosti a uvolňuje se tak možné napětí.

1.2 Myšlení, paměť a řeč

Pojem myšlení Helus (2018) vysvětluje tak, že dochází ke zpracovávání informací, které jsou následně analyzovány a tříděny. Dále dochází k zabývání se problémy a vyhledávání jejich řešení. Nevyhnutelným předpokladem pro rozvíjení myšlení u člověka je zejména jazyk. Mezi jazykové úrovně například patří slova, věty a řečové zvuky.

Langmeier a Krejčířová (2006) popisují, že dítě v předškolním věku postupně přechází z předpojmového do názorného myšlení. Dítě je zaměřeno na to, co si může osahat a co vidí. Logické myšlení není zatím dokonale vyvinuto. Matějček a Pokorná (1998, s. 16) definují toto období jako *„kouzelný věk dětství... To proto, že pro dítě skoro v celém předškolním období ještě zdaleka neplatí zákony logiky a jiné vymoženosti myšlení dospělých“*.

Dle Langmeiera a Krejčířové (2006) je myšlení stále vázáno na to, co momentálně dítě dělá. Mezi typické znaky patří antropomorfismus, který je typický polidšťováním věcí kolem dítěte. Dalším znakem je takzvané magické myšlení – upravování příběhů a zážitků podle své fantazie a podle toho, jak dítě chce. Matějček a Pokorná (1998) dodává, že fantazie je v předškolním věku nejproduktivnější, velmi tvořivá. S pozdějším věkem upadá. Fantazie je velmi důležitou součástí vývoje, proto by bylo dobré ji dětem ve svém postupném vývoji ponechat. Neposlední znak je egocentrismus, který podle Vágnerové (2012) poznáme tak, že se dítě drží pouze vlastního názoru bez ohledu na možnosti existence názorů ostatních. Dítě je přesvědčené, že jeho názor je ten správný a jediný možný. Dále předškolní dítě žije v prezentismu (přítomnosti). Mertin a Gillernová (2010) dodávají, že vnímání času je zatím nepřesné a je založené pouze na konkrétních činnostech z každého dne, co dítě dobře zná.

Sillamy (2001) popisuje ve svém slovníku paměť jako proces, kterým si člověk upevňuje své zkušenosti. Získané informace následně dokáže reprodukovat. Čáp (2001) dodává, že paměť patří mezi nejdůležitější vlastnosti člověka. Rozděluje také paměť na krátkodobou a dlouhodobou. Co se týče paměti u předškolního dítěte, Mertin a Gillernová (2010) ve své knize zmiňují, že se jedná zejména o paměť nezáměrnou. Záměrně si dítě začíná zapamatovávat až okolo pátého roku, a to mechanicky.

O řeči se zmiňuje ve svém slovníku Kroupová (2016). Dle ní je to schopnost, kterou se člověk dorozumívá s ostatními. Bylo popsáno několik dělení řeči. Do zmíněného výčtu patří například řeč verbální, neverbální, mluvená a psaná. Jednotlivé typy mají své vlastnosti a projevy (tělesné nebo například artikulované zvuky). Bednářová a Šmardová (2015) považují řeč a její vývoj jako jeden z nejdůležitějších okamžiků ve vývoji dítěte. Časný vývoj řeči je ovlivněn zejména prostředím, ve kterém dítě žije. V neposlední řadě také rozvojem motoriky a vnímáním. V předškolním období je dítě zvědavé a rádo objevuje svět okolo sebe. Vágnerová (2012) vysvětluje, že se zajímá o fungování věcí a jejich pochopení. Mezi jeho typické otázky při komunikaci patří „Proč?“ a „A jak?“. Většinou rodiče na otázku dítěte odpoví a v krátkém momentě dítě pokládá otázku další, aby vše lépe pochopilo. Tímto způsobem se učí samo vyjadřovat a rozšiřuje si tak i slovní zásobu. Řečové dovednosti se rozvíjejí v rodině a zejména při kontaktu s vrstevníky. Kořátková (2014, s. 29) uvádí, že *„Zvládnutí řeči je pro dítě doslova objevitelská činnost, protože objevuje kouzlo dorozumění, prosazení svých přání i příjemnost slovního ocenění...“*.

1.3 Socializace a sociální vývoj

Pojmem socializace se ve své knize zabýval Helus (2011). Zmiňuje, že socializace je proces, při kterém se člověk začleňuje do společnosti. Socializace se dělí podle stupně na primární, sekundární a terciální. Kroupová (2016) doplňuje, že proces socializace se uskutečňuje (zejména v rodině) pomocí nápodoby a identifikace. Langmeier a Krejčířová (2006) ve své knize uvádí, že rodina dítěti dává jistotu a pocit bezpečí. Je to místo, kde vždy nalezne útočiště proti možnému nebezpečí. Nedílnou součástí sociálního vývoje dítěte je primární skupina (rodina). Po primární skupině následuje zařazení mezi vrstevníky, o čemž se zmiňuje Vágnerová (2012). Uvádí, že zde rozvíjí nové vztahy. Díky hře a kontaktu s ostatními dětmi dochází k rozvoji prosociálního chování. Dle Kořátkové (2014) se v mateřské škole odehrává při kontaktu s vrstevníky sociální učení, které je zaměřené na získávání zkušeností z hlediska porozumění druhému. Dále například přijetí či nepřijetí nápadu dítěte ve skupině. Langmeier a Krejčířová (2006) rozlišují tři hlediska socializace. První hledisko se nazývá sociální reaktivita a je zaměřené na emoční vztahy mezi dítětem a ostatními. Dalším hlediskem jsou sociální kontroly – postupné poznávání pravidel, norem a hranic v chování, které na něho kladou rodiče.

Postupem vývoje je uznává a považuje za své. Posledním hlediskem je sociální role. Tím je myšleno takové chování, které se od dítěte očekává například v kontextu s jeho věkem.

1.4 Emoce a emoční vývoj

Kroupová (2016, s. 21) ve slovníku definuje emoce takto: *„Je to kompletní stav vznikající v reakci na určité afektivně zabarvené zážitky.“* Hasson (2015, s. 7) charakterizuje emoce, že: *„Jsou silou, která nás pohání, ale stejně tak nás může přivést na scestí. V latině jsou emoce popsány jako motus anima, což v překladu znamená duch, který nás pohání.“* Helus (2011) zmiňuje druhy emocí. Uvádí zde emoce primární, neboli základní, které se objevují již od narození až do smrti. Jsou to například smutek, radost, vztek a strach. Lze jim jednoduše rozumět. Další skupinu definuje jako emoce složitější.

Vágnerová (2012) popisuje dítě předškolního věku, vzhledem k jeho emocím, jako osobnost, která je v rámci emocí stabilnější (ve srovnání s předešlým batolecím obdobím). Je náchylnější k častějšímu střídání emocí. V jedné chvíli například pláče a za chvíli se obrací ve smích. Emoce jsou závislé na aktuálním uspokojování a naopak neuspokojování potřeb dítěte. Dítě si více zapamatovává okamžiky a zážitky, které v něm vyvolaly určité emoce. Později si je dokáže i vybavit. Tomuto procesu se říká emoční paměť. Negativní emoce jako například vztek již nejsou tak časté. Dítě působí více vyrovnaně. Spíše se tyto emoce objevují při kontaktu s vrstevníky. Nebo když je něco dítěti zakázáno. Co se týká smyslu pro humor, tak žerty mají jednoduchý kontext. Dětem přijdou směšná například vyslovovaná nesmyslná slova. Velikou oblibou dětí bývá vzájemné strašení. Pomocí představivosti si vytvářejí různé strašidelné nadpřirozené bytosti. U dětí v mateřské škole se rozvíjí emoční inteligence. Jedná se o pochopení pocitů svých i ostatních lidí. Dle Polákové (2019) má emoční inteligence stejné postavení důležitosti jako samotné vzdělávání dítěte. Dovednost rozumět emocím je předpoklad k tomu, aby dítě bylo schopno spolupracovat s ostatními a řešit možné konflikty, které se objeví. Dospělí by měli dítě podporovat v tom, co cítí a poskytovat mu zpětnou vazbu. Dítě dostává povědomí o tom, že i druzí prožívají stejné emoce. Pomocí edukace o emocích se u dítěte rozvíjí empatie – schopnost vcítit se do druhého člověka a porozumění pocitům, jež právě prožívají.

2 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV)

Průcha a Kořátková (2013, s. 77) definují Rámcový vzdělávací program jako: „závazný dokument, který vymezuje hlavní požadavky, podmínky a pravidla pro institucionální vzdělávání dětí předškolního věku.“ Průcha a Kořátková (2013) se zmiňují o tom, že pomocí rámcového vzdělávacího programu se následně vytváří školní vzdělávací program – ŠVP. MŠMT (2018) v RVP PV popisuje jeho principy. Mezi ně patří například formulace programu takového, který vždy bere v potaz individualitu vývoje předškolního dítěte. Také jeho rozvoj v oblasti vzdělávání dle jeho individuálních potřeb a srovnatelné pedagogické působení programů vytvořených v mateřských školách pro vzdělávání dětí. Mezi principy se řadí v neposlední řadě i samotná evaluace.

Dle MŠMT (2018) předškolní vzdělávání v mateřských školách zejména doplňuje samotnou výchovu v rodině. Soustředí se i na vytváření takového prostředí, které je pro dítě dostatečně podnětné. V něm dochází k jeho učení a rozvíjení. Prostřednictvím předškolního vzdělávání se dítě připravuje na jeho další stupeň, a to ve všech oblastech jeho vývoje. Mezi úkoly je také řazena diagnostika dítěte, pomocí níž se realizuje vzdělávání na míru každého dítěte.

Průcha a Kořátková (2013) také hovoří o cílech tohoto programu. Cíle jsou rozděleny do čtyř kategorií – rámcové cíle, klíčové kompetence, dílčí cíle a dílčí výstupy. Rámcové cíle se týkají obecné roviny cílů vzdělávání.

Rámcové cíle

„1. rozvíjení dítěte, jeho učení a poznání;

2. osvojení základů hodnot, na nichž je založena naše společnost;

3. získání osobní samostatnosti a schopnosti projevit se jako samostatná osobnost působící na své okolí.“ MŠMT (2018, s. 10)

Dle Průchy a Kořátkové (2013) jsou klíčové kompetence zaměřeny na výstupy, které dítě získává z hlediska předškolního vzdělávání.

Klíčové kompetence

„1. kompetence k učení;

2. kompetence k řešení problémů;

3. *kompetence komunikativní;*
4. *kompetence sociální a personální;*
5. *kompetence činnostní a občanské.*“ MŠMT (2018, s. 11)

Průcha a Koťátková (2013) uvádí, že dílčí cíle představují cíle v jednotlivých oblastech vzdělávání. Dílčí výstupy jsou výstupy, kterých se v oblastech dosahuje. RVP PV obsahuje dále jednotlivé vzdělávací oblasti, kterých je celkem pět.

Klíčové kompetence

- „1. *Dítě a jeho tělo;*
2. *Dítě a jeho psychika;*
3. *Dítě a ten druhý;*
4. *Dítě a společnost;*
5. *Dítě a svět.*“ MŠMT (2018, s. 14)

Školní vzdělávací program – ŠVP

Průcha a Koťátková (2013) uvádí, že školní vzdělávací program patří mezi další důležité dokumenty, které musí každá mateřská škola mít. Ze ŠVP se dále vytváří dokument – třídní vzdělávací program (TVP).

3 Úraz a jeho definice

V publikaci Kukly (2016, s. 13) je definován úraz „*jako poškození zdraví, které vzniká většinou náhle, působením vnější síly, jež svojí intenzitou přesahuje adaptační možnosti lidského organismu.*“ Grivna (2003) zmiňuje, že úraz je zejména náhodný a nekontrolovatelný. Frišová (2006) doplňuje úzkou spojitost úrazů s obdobím předškolního dítěte. Tuto etapu dítěte charakterizuje poměrně značným výskytem zranění a úrazů.

3.1 Úrazy předškolního dítěte

VZP ČR (2007, s. 2) uvádí, že „*Pro malé děti je nejnebezpečnějším místem paradoxně domov – místo, kde by dítě mělo být v bezpečí. Mezi nejzávažnější domácí úrazy patří opaření horkou vodou, kávou nebo polévkou, popáleniny od horkých těles a elektrického proudu, otravy léky, pády z okna a balkonu a pokousání psem.*“ V knize Frišové (2006) je uvedena domácnost jako místo s nejčastějším výskytem úrazů u malých dětí. Machová (2016) doplňuje informaci o předškolním dítěti, které ještě v životě nezískalo tolik zkušeností. Přesto touží po poznání všeho, proto zde nabývá na počtu úrazů. Například jmenovitě pády, tonutí, otravy a úrazy všeobecně při zájmových aktivitách. Na internetových stránkách *Šance dětem* (viz internetové zdroje práce) hovoří ve videu paní docentka Veronika Benešová z Fakultní nemocnice Motol v Praze o úrazech dětí. V rozhovoru informuje o tom, že velmi vysoké riziko u malých dětí je nedostatečný dohled rodičů. Záleží také na samotné výchově. Důležitosti postoje rodičů ke zdraví a jeho ochraně (Benešová, 2013).

3.2 Diferenciace úrazů

Grivna (2003) dělí úrazy podle jejich příčiny. Může se jednat o úraz úmyslný, tedy záměrné jednání člověka, které způsobuje ublížení člověku druhému. Jedná se například o vraždy a napadení. Naopak za neúmyslný úraz se může kupříkladu označovat nehoda a nečekané pády. Odlišné dělení nabízí Kukla (2016), a to dle místa, kde se úraz přihodil, dále dle samotného průběhu, lokace poranění a dopadů na budoucí život člověka. Schneiderová (2014) popisuje rozdělení úrazů na otevřené (narušení kůže) a zavřené (poškozují tělo uvnitř).

3.2.1 Tonutí

Grivna (2003) ve své publikaci zmiňuje, že tonutí u nás i obecně v Evropě zaobírá druhé místo příčiny dětského úmrtí. Frišová (2006) uvádí, že každé druhé topící se dítě končí úmrtím. Brandenburg (2000) informuje o tom, že polovina dětí, které podlely při tonutí, se do rizikové situace dostaly v bazénech. Tyto bazény se nacházely u jejich domu. Kukla (2016) upozorňuje na častější výskyt tonutí u chlapců ve věku od jednoho roku do čtyř let. Tonutí je velmi závažné z hlediska možného poškození mozku a případné smrti. Za významná místa z hlediska výskytu tonutí jsou považovány například řeky a umělé vodní nádrže. Dle Frišové (2006) dochází při tonutí k poškození mozku velmi brzy (po pěti minutách).

Řešení

Srnský (2007) popisuje, že by se dítě mělo co nejrychleji dostat z vody. Pokud dítě nedýchá, je třeba začít s resuscitací. Jestliže dítě samo dýchá od začátku, položíme ho do stabilizované polohy. Zbavíme ho mokrého oblečení a vyměníme za možné suché. Dále voláme záchranku.

Prevence

Dle knihy Grivna (2003) je nejlepším základním opatřením dohled nad dítětem. Děti by neměly plavat ani se pohybovat okolo vody bez přítomnosti dospělého. Stejně pravidlo by mělo platit i při pobytu dítěte v koupelně. Frišová (2006) dodává, že by v koupelně neměla chybět protiskluzová podložka, která brání možnému uklouznutí a následnému úrazu. Dále uvádí, že nezbytnou pomůckou při plavání dítěte a pobytu u vody by měly být plavecké rukávy. Brandenburg (2000) klade také důraz na to, aby dítě neběhalo v prostorách u mokrého bazénu.

3.2.2 Popáleniny

Popáleniny jsou dle Frišové (2006) řazeny mezi třetí nejobvyklejší příčiny dětského úmrtí. Po popáleninách mohou dítěti zůstat na těle jizvy. Kripner (in Grivna, 2003) definuje takzvané popáleninové trauma, kdy na tělo působí teplo, které má za následek poškození jeho částí. Kripner rozlišuje podle rozsahu tři popáleninové stupně. Nejméně závažné stádium je 1. stupeň, kdy se na místě popálení objeví zarudnutí pokožky, která

je lehce bolestivá. Druhý stupeň se rozděluje na dvě fáze. Na kůži jsou přítomné puchýře a je zde vyšší bolestivost. Poslední stupeň je nejzávažnější a dochází ke ztrátě kůže. Nejčastější příčina popálenin u dítěte je opaření. Mezi mnohé další patří popálení otevřeným ohněm, elektrickým proudem a poleptání prostředky na čištění. Frišová (2006) uvádí mezi příčiny popálenin například strhnutí varné konvice nebo hrnce na dítě, polití šálkem čaje či polévkou, hra a manipulace se zápalkami. Brandenburg (2000) dodává, že další příčiny mohou být topná tělesa, kamna nebo neuhašené cigarety. Největším ohrožením je samozřejmě situace, když si dítě hraje s nějakým zdrojem ohně.

Řešení

Dle Olešovské (2016) je první pomoc při opaření jednoduchá. Zásadní je svléknout dítěti polité oblečení a následně chladit opařená místa. Pokud je to jen drobné opaření, tak je třeba chladit pod tekoucí vodou a místo se může ošetřit například panthenolem. Při rozsáhlejších opaření probíhá chlazení pomocí mražené zeleniny. Následuje přesun k lékaři.

Prevence

Grivna (2003) popisuje, že hlavní preventivní vliv na dítě má rodina. Obecně lze říci, že i ostatní lidé, kteří s dítětem přijdou do kontaktu, mají na dítě vliv. Je velmi důležité, aby byli rodiče o problematice popálenin dobře informováni. Hlavním důvodem je, že domácnost (zejména místnosti kuchyně a koupelna) patří do nejrizikovějších oblastí pro dítě. Brandenburg (2000) dodává, že nejdůležitější je veškeré předměty, které nám slouží pro rozdělání ohně a další jiné nebezpečné uschovat tam, kde nebudou dítěti k dispozici. Nestátní nezisková organizace *Dětství bez úrazů* na svých internetových stránkách (viz internetové zdroje práce) popisuje, aby rodiče nenechávali hrnek s horkým nápojem zejména na stole. Může dojít ke stržení ubrusu dítětem a následně k jeho opaření.

3.2.3 Pády

Benešová (in Grivna, 2003) upozorňuje, že pády dětí z výšek jsou nebezpečné z výšky od šedesáti centimetrů. V domácnosti má ale dítě také přístup i do vyšší úrovně. Pokud již k pádu dojde a dítě při něm nepřijde do kontaktu s různorodými ostrými předměty (například nábytkem a roztráštěným sklem), je to pro něj v rámci možností

méně nebezpečné. Pokud dítě dopadne špatným způsobem, může se potýkat podle Fišerové (2006) s různými druhy zlomenin, otřesem mozku a krvácejícími rány. V prostoru dítěte, s dobře přístupným balkonem nebo oknem, hrozí nebezpečí pádu z veliké výšky.

Řešení

Přednosta kliniky dětské chirurgie a traumatologie Havránek ve videu o pádech na internetových stránkách *Dětství bez úrazů* (uvedeny ve zdrojích) informuje, že je důležité popsat, jak se pád přihodil. Po pádu by rodiče měli pozorovat a zhodnotit dítě, zda se nechová jinak. Může také dojít k bezvědomí, dítě nebude moci hýbat končetinami nebo ho bude bolet břicho. Toto jsou stavy, kdy je nutné vyhledat pomoc lékaře.

Prevence

Benešová (in Grivna, 2003) zdůrazňuje kontrolu oken a možného nábytku pod okny. Hlavním důvodem je vylézání dětí po nábytku a zpřístupnění tak prostoru přímo u okna. Dále doporučuje umístění koberců do prostoru před postelí dítěte, které při hrozícím pádu náraz z určité části zmírní. Frišová (2006) také popisuje nebezpečí schodiště, pokud není v dosahu rodič. Dále upozorňuje na pečlivý výběr a umístění dětského nábytku s hračkami. Důležité je se zaměřit na výškovou úroveň dítěte a zejména židli, která by měla být stabilní.

3.2.4 Jedy, jedovaté rostliny a léky

Rakovcová (in Grivna, 2003) zmiňuje organizaci TIS (Toxikologické informační středisko), která poskytuje nepřetržitou telefonickou pomoc v případě akutního stavu otravy (telefonní číslo na středisko: 224 919 293 nebo 224 915 402). Dále znovu uvádí, že nejrizikovějším prostředím otravy předškolního dítěte je domácnost. Možné otravy se mohou například přihodit i venku na zahradě. Dle Frišové (2006) je průběh a následek otravy u dítěte závažnější, protože jejich metabolismus je rychlejší, mají menší schopnost zmírnit průběh a zbavit se toxických chemikálií. Popisuje, že nejvíce riziková skupina jsou děti do pěti let věku. Často se jedná o záměnu léků dospělých za bonbóny, nepopsané PET lahve s neznámou tekutinou, manipulace s nebezpečnou rostlinou (nebo požití), konzumace potravin po uplynutí doby trvanlivosti či zkažených pokrmů a další.

Rakovcová (in Grivna, 2003) popisuje problematiku léků. V dnešní době je většina léčiv uzavíratelná v ochranném balení, do kterého se dítě vzhledem k dětské pojistce nemůže dostat. Z tohoto zabezpečení bohužel vyplývá potíže, která se týká zejména starších členů rodiny. Z důvodu ztížené manipulace s ochrannými obaly si raději babičky a dědové přemísťují léčivo do lépe ovladatelných krabiček. Ty si následně jejich vnoučata mohou splést s možnými bonbóny. Tento problém ale může nastat i při běžném balení léků, protože ve většině případů jsou tato balení barevná a pro dětské oko velmi lákavá.

Řešení

Je dobré zavolat na TIS, kde lze získat důležité informace o otravě a pokyny k první pomoci. Telefonní čísla jsou uvedena výše.

Prevence

Prevenčí se zabývá Rakovcová (in Grivna, 2003). Důležitá je podle ní zejména úschova veškerých léčiv mimo dosahu dětí v domácnosti. To se týká také jejich obalů. Neměly by se dětem poskytovat pro jejich hru. Co se týče prevence otrávení jedovatými rostlinami, doporučuje v nejlepším případě žádné takovéto nebezpečné rostliny doma nepěstovat. Pokud již v domácnosti jsou, měli by lidé znát jejich nebezpečí a poučit i své dítě. Umístění jedovatých rostlin by mělo být ve výškovém rozsahu, který je pro dítě nedostupný. Pokud rodina konzumuje houby z lesa, neměli by dospělí před dětmi ochutnávat syrové houby. Jestliže s dětmi chodí do přírody, měli by mít dítě stále na očích, aby samo některé rostliny neochutnávalo. V problematice s čistícími přípravky a různými chemikáliemi v domácnosti radí je opět nenechávat v dosahu dítěte. Benešová (in Grivna, 2003) doplňuje některé příklady nebezpečných rostlin, které jsou jedovaté nebo způsobují alergie – břečťan, cibule krokusů, tulipánů a primule. Na internetových stránkách TIS – toxikologického střediska, o kterém je zmíněno výše, je poskytnut přehled několika jedovatých rostlin. Je zde například obrázek tisu červeného a rulíku zlomocného. TIS zde také uvádí informaci o tom, že nebezpečné může být pro dítě i zkonsumování menšího množství plodů, a to s počtem menším než pět kusů. Odkaz na internetové stránky je k nalezení v internetových zdrojích této práce.

3.2.5 Pořezání

Frišová (2006) uvádí, že mezi ohrožující místa, kde u dětí dochází k pořezání, se také řadí kuchyň. Nejrizikovější předměty jsou zejména rozbité sklo, nůž a nůžky. V publikaci VZP ČR (2007) informuje o tom, že řezné rány a další úrazy mohou být způsobené u dítěte předškolního věku jejich nadměrnou aktivitou a energickým chováním.

Zde jako autorka této bakalářské práce přidávám mou zkušenost z dětství, kterou si ponesu po celý život. Jako malému dítěti se mi povedlo rozbít v kuchyni sklenici. Při úklidu střepeň došlo k pořezání a dodnes mám na prstě jizvu, která mi tuto situaci připomíná. Tuto zkušenost jsem využila do příběhu v preventivním programu v praktické části práce (Vlastní interpretace).

Řešení

Olešovská (2016) uvádí důležitost kontroly rány, jak moc je hluboká a zjistit příčinu. Pokud je rána pouze povrchová, postačí ji vydezinfikovat a zalepit. Pokud je rána hlubší, je třeba ji také vydezinfikovat, překrýt obvazem a následně dítě dopravit k lékaři. Pokud rána hodně krvácí, tak hlavním úkolem je zastavit krvácení. K tomu je třeba použít tlakový obvaz a opět zraněné dítě dopravit k lékaři.

Prevence

VZP ČR (2007) ve své publikaci uvádí, že by rodiče měli své dítě poučit o pravidlech při používání nůžek a dalších nástrojů. Při práci dítěte s těmito předměty by měl být vždy přítomen dospělý. Benešová (in Grivna, 2003) popisuje důležitost zajištění skleněných ploch před kontaktem dítěte. Veškeré špičaté nebo ostré předměty, jako například nože a nůžky, je třeba umístit na místa, která budou mimo dosah dítěte.

3.2.6 Napadení psem

Brandenburg (2000) uvádí, že obecný kontakt dětí se zvířaty je příznivý a přirozený, ale chování zvířat se nedá předvídat (zejména v blízkosti dětí). I poslušný pes se může proměnit v agresivního, protože děti jsou typické svým nepředvídatelným chováním. Dle Frišové (2006) může útok psa dítě velmi poznamenat fyzicky, ale také psychicky. V knize Brandenburg (2000) uvádí, že je každoročně ve Spojených státech napadeno

a usmrceno 20 dětí. Nejčastěji se jedná o děti mladší deseti let. Pes nejvíce útočí na hlavu, krk nebo obličej, protože tato místa mu jsou lehce dostupná pro jejich malou výšku. Častější oběti jsou děti oproti dospělým, jelikož je u dětí větší příležitost kontaktu z očí do očí.

Řešení

Janoušek, Kodl a Zvadová (2003) kladou důraz na ošetření rány po pokousání dezinfekcí. Je nutné zjistit informace o možném majiteli psa. Zda nehrozí, že by byl pes nakažený vzteklinou. Naposledním krokem je vyhledat lékařskou pomoc.

Prevence

Brandenburg (2000) klade důraz na vyhýbání se kontaktu dítěte s toulavými a nepřátelskými psy. Dále by dítě nikdy nemělo chodit potichu za psem, který o něm neví. Pokud dítě přijde do kontaktu s cizím psem, nesmí zbytečně utíkat. Pokud pes zaútočí, musí si chránit rukama obličej a tělo. Zejména se nesmí dítě psovi dívat upřeně do očí. Janoušek, Kodl a Zvadová (2003) dodávají důležitost chování dítěte při útoku psem. Informují, že pokud dítě spadne na zem, je důležité, aby se stočilo do klubíčka a chránilo si rukama hlavu.

3.2.7 Cizí lidé

Je zřejmé, že se problematika cizích lidí neřadí mezi typické „úrazy dětí“, ale je to jedna z mnohých příčin fyzické či psychické zdravotní újmy nebo ztráty na životě dítěte. Policie České republiky – KŘP Plzeňského kraje (2009) zdůrazňuje důležitost o této problematice s dětmi hovořit, aby si zapamatovaly, jak se správně v této situaci zachovat. V článku uvádí příklad, kdy dítěti dáme na výběr ze dvou osob, které potká na ulici. První je ve špinavém oděvu a mračí se. Druhá osoba je slušně oblečená a obličejí má široký úsměv. Následně se dítěti položí otázka, která osoba je hodná a která naopak zlá. Často odpovídají, že mračící se muž je zlý, ale opak je pravdou. Mračící muž může být pouze unavený z práce a usměvavý muž právě mohl provést něco zlého a má z toho radost. Na tomto příkladu se dětem vysvětluje, že nesmíme lidi soudit podle toho, jak vypadají, ale podle toho, zda jsou cizí nebo je známe. V článku uvádí, že pachatel vždy spoléhá na důvěřivost dítěte. Proto se zaměřuje na lákající taktiky, jako je například čokoláda, dále prostřednictvím roztomilých zvířat – štěňátka. Je zde kladen důraz také

na osamocené děti doma, na které zazvoní cizí člověk a žádá si otevření. Lákadly cizích lidí se zabýval Salads (2019) ve svém sociologickém experimentu, který poukazuje na šokující závěry (video uvedeno v internetových zdrojích). Experiment se skládá z několika nebezpečných situací, se kterými se dítě při kontaktu s cizím člověkem může setkat. První částí je situace, kdy cizí člověk láká děti do svého auta. Další situace se týká lákání pomocí sladkostí či prostřednictvím štěňátka na hřišti. Na začátku každého experimentu si vždy Joey Salads vyhlédne matku nebo otce dítěte a dá se s ním do rozhovoru o tom, jak si myslí, že se jeho dítě zachová. Každý rodič je stoprocentně přesvědčený o tom, že se dítě zachová správně. Nebude se s cizím člověkem bavit, natož aby s ním někam odešlo. Opak je ale bohužel pravdou. Dítě vždy s cizím mužem odešlo bez toho, aby něco rodičům oznámilo. Celým experimentem jsou provázeny i kamery, na kterých lze vidět reakce rodičů na chování dítěte.

Řešení

Policie České republiky – KŘP Plzeňského kraje (2009) uvádí, jak již bylo zmíněno, že je nejlepší s dítětem hovořit o tom, s kým se stýkalo a co dělalo. Pokud rodič dostane od dítěte informaci o tom, že ho obtěžoval nějaký cizí člověk, rodič by tuto informaci měl oznámit na policii.

Prevence

Policie České republiky – KŘP Plzeňského kraje (2009) popisuje důležitost poučení dítěte. Měly by mu sdělit, že i přes různé důvody, které si cizí člověk vymyslí, se mu v žádném případě neotevívá. Je důležité děti obeznámit, že s neznámými lidmi si nepovídáme, zásadně s nimi nikam neodcházíme, nepůjdeme s nimi do auta a určitě si od nich nic nevezmeme.

3.2.8 Sport, volnočasové aktivity a dopravní úrazy

Je zřejmé, že mezi rizikové situace, které by se neměly opomíjet, patří také sport, volnočasové aktivity dětí a dopravní úrazy. Těmto tématům je však věnováno mnoho odborných prací a nerada bych se snažila o pouhou reprodukci. Zároveň problematika sportu a dopravy je tak obsáhlá, že by se mýjelo účinkem řešit ji jen okrajově. Tato bakalářská práce je zaměřena na jiné zmíněné rizikové faktory.

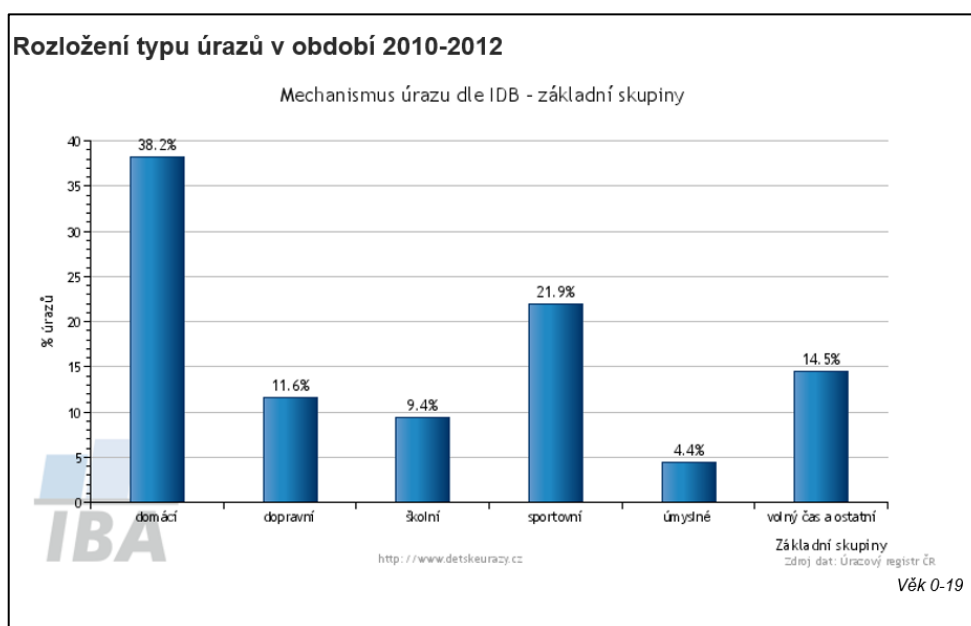
4 Statistiky úrazů

V problematice úrazovosti dětí se provádí hned několik statistik. V této kapitole jsou poskytnuty k nahlédnutí některé z nich. Každá uvedená statistika má své dané období, kdy byla úrazovost sledována. Výsledky ze zkoumání problematiky úrazovosti poskytují velmi cenný materiál. Lze v něm sledovat vývoj informovanosti dětí a jejich prevenci. Veškeré grafy jsou často věkově omezené v rozhraní 0–19 nebo 0–14. Statistika pro samostatnou skupinu předškolních dětí nebyla k dispozici, proto jsem pro mou práci využívala statistiky s větším rozsahem věku. Limitem zmíněných grafů jsou často situace, které spadají do života předškolních dětí vzácně (drogy, alkohol atd.). Výsledky grafů jsou tedy orientačního rázu a ne všechny jsou plně využitelné pro konstrukci obsahu praktické části.

Rozložení typu úrazů 2010–2012

Z dostupné statistiky níže lze vidět v grafu 1, že v období 2010–2012 byly zaznamenány úrazy ve věkovém rozhraní 0–19 let, a to dle mechanismu úrazu. Z grafu je čitelné, že nejvíce úrazů se přihodilo v domácím prostředí, tedy 38,2 %. Za druhý nejrizikovější mechanismus je označován úraz při sportu a obsahuje 21,9 %. Tento graf mne inspiroval ke směřování většiny testovaných situací do domácího prostředí, avšak neopomenula jsem okrajově i jiné lokality v životě dítěte.

Graf 1: Rozložení typu úrazů za rok 2010–2012

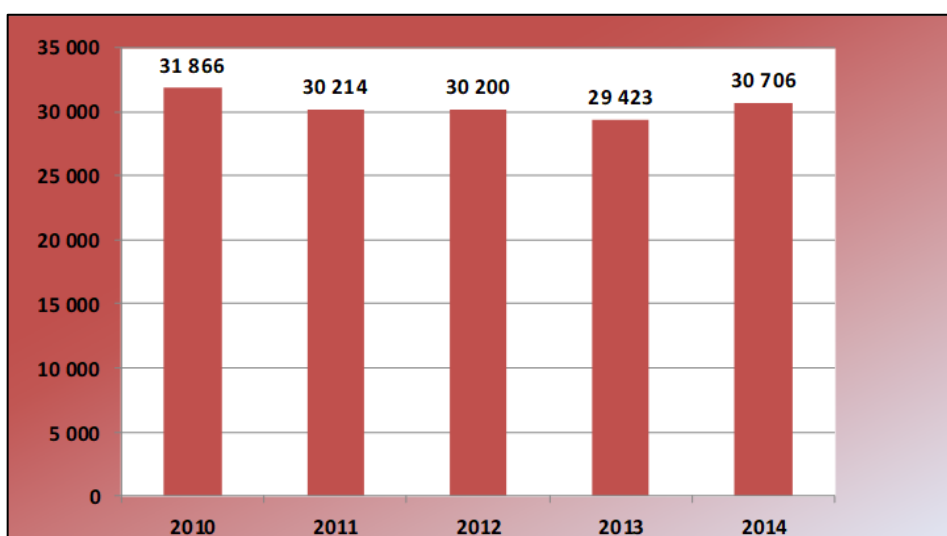

Zdroj: MZ ČR – tisková zpráva, 2013

Počet dětí v nemocnici po úrazu – 2010–2014

Grafické znázornění úrazů v období 5 let, kdy děti musely absolvovat návštěvu v nemocnici, lze vidět v grafu 2 níže. Po roce 2010 je zaznamenán mírný pokles návštěv dětí v nemocnici. V období 2011–2012 došlo k ustálení těchto situací, viditelný je jen pokles o 14 případů. Rok 2013 přinesl pokles o 777 případů. V posledním roce tohoto pětiletého období byl zaznamenán nárůst podobný roku 2010, přesněji 30 706 případů, kdy dítě navštívilo po úrazu nemocnici. Vývoj úrazovosti je v závěru v pětiletém období stabilní a bez výrazných změn.

Graf 2: Kolik dětí po úrazu skončilo v nemocnici v období 5 let

Zdroj: VZP ČR – tisková zpráva, 2015

Následky úrazů v ČR

Graf 3 níže informuje o následcích úrazů dětí za období jednoho roku. V grafu lze vidět počty úmrtí zapříčiněné úrazy, dále počty trvalých následků, hospitalizací v nemocnici a ambulantních ošetření.

Graf 3: Statistika úrazů dětí za rok v ČR

Zdroj: Frišová (2006, s. 8)

Výsledky z Národního akčního plánu

Národní akční plán je více popsán v podkapitole 5.1.6 na straně 32. Ze závěrečného zhodnocení Národního akčního plánu vyplývá, že se podařilo snížit hodnotu úmrtnosti dětí. Usuzuje se, že na tom má také svůj podíl nejen výborná práce specialistů na traumatologii, ale také zvýšení preventivních činností a vzdělávání společnosti. Počet dětských úrazů (0–14 let), které byly ošetřeny ambulantně v roce 2007 je celkem 427 523. Ze statistiky z roku 2017 vyplývá znatelný pokles úrazovosti na 358 491, nejvíce se tu objevovaly úrazy ve školách a při sportu (MZ ČR, 2018).

V roce 2008 se nově zavedl Národní registr dětských úrazů. Na dalších statistikách se podílí například ÚZIS – Ústav zdravotnických informací a statistiky. Cílem je zavedení rychlého a nezatěžujícího zaznamenávání úrazů lékaři a poskytnutí dostatečných dat. Budoucím cílem je pokračovat v prevenci, příprava akčního plánu na další období a věnování se novým typům úrazovosti (MZ ČR, 2018).

5 Prevence a její druhy

Dle Jelínkové (2014) je prevence z latinského slova *praevenire*, což v překladu znamená předcházet. Prevenci lze rozdělit na tři druhy. Dle Jelínkové (2014) je to primární, sekundární a terciální prevence. Primární prevencí je myšlena výchova zdravého člověka, pomocí níž lze předcházet vzniku určitého onemocnění. Do této prevence také patří vyhledávání jedinců, kteří jsou ohroženi. Sekundární prevence vyznačuje zejména diagnostikou a následným léčením s co nejmenšími komplikacemi. Poslední je prevence terciární, tedy snížení důsledků a zkvalitnění života. Národní registr na svých internetových stránkách popisuje, ke komu se jaký druh prevence vztahuje. Primární a sekundární prevenci řeší zejména lékaři v ambulancích, rodiny, školská zařízení a preventivní programy organizací. Terciální prevence probíhá ve zdravotnických zařízeních, kde jsou úrazy dětí ošetřovány.

Kukla (2016, s. 13) vysvětluje spojení slov prevence úrazů takto *„Jak jednoduché spojení dvou slov a jak těžké je jejich prosazení do hlav lidí! Nepomáhá ani skutečnost, že úrazy jsou nejčastější příčinou smrti celého dětského věku a značné části věku produktivního.“* Benešová (Interview, 2013) uvádí důvod, proč není prevence u lidí dodržována. Často lidé říkají, že zrovna jim se to přeci nemůže přihodit. Brandenburg (2000) se zmiňuje o důležitosti vlivu dospělých na dítě při prevenci. Jak popisuje Brandenburg (2000, s. 138): *„the key to learning is repetition“*. V překladu: klíčem k učení je opakování. Dítě předškolního věku se dobře učí základní pravidla, proto je také důležité mu neustále pravidla opakovat a připomínat. Klade také důraz na to, že by dospělí měli jít dětem příkladem.

Česká republika je zařazena mezi země, které mají vysokou hranici úrazovosti. Míra úmrtí v důsledku úrazů poslední léta mírným tempem klesá vzhledem k fungující zdravotní péči. Počet úrazů se ale nesnižuje, proto je důležitá samotná prevence (MZ ČR, 2007).

5.1 Organizace zabývající se prevencí úrazů

Existuje několik organizací, které se zabývají prevencí dětských úrazů. V této práci jsou zmíněny organizace – Děťství bez úrazů, Šance dětem a VZPoura úrazům. Dále je popsána jejich činnost a zaměření. Poslední podkapitolou je Národní akční plán.

5.1.1 Děťství bez úrazů

Obrázek 1: Logo Děťství bez úrazů

Zdroj: Děťství bez úrazů

Obrázek 1 výše představuje logo organizace Děťství bez úrazů, jedná se o neziskovou organizaci, působící více než 10 let. Jejím posláním je poskytovat informace, vzdělávat a motivovat rodiče, pedagogy i děti v oblasti bezpečného prostředí a jeho ochraně. Hlavním partnerem organizace je Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky (další partneři – Zentiva, T-Mobile, Ministerstvo zdravotnictví ČR, policie a lékaři, hasiči a další). Na internetových stránkách (uvedeny ve zdrojích) nabízí mnoho nezbytných informací o úrazech a jejich dělení, dále dostatek tematického materiálu ke stažení (návrhy aktivit pro děti a důležité informace pro rodiče). Stránky obsahují publikaci zaměřenou na úrazy v domácnosti, preventivní opatření a poučná videa. Hlavní projekty této organizace jsou například tvorba televizních pořadů a metodického materiálu v oblasti prevence úrazů pro děti, pedagogy i rodiče. Jeden z projektů je „Preventivní sanitka“, realizoval se v období 2003–2010. Jedná se o upravený automobil, který navštěvoval města v republice. Preventivně působil na děti, pedagogy a poskytl jim odborný materiál. V závěru projektu došlo k vypuštění 300 balónek, symbolizujících ztracené životy dětí zapříčiněné úrazy. Tento projekt také přispěl ke snížení počtu úrazů dětí, které skončily smrtí v České republice, a to o více než 40 % (Děťství bez úrazů, 2007).

5.1.2 Šance dětem

Obrázek 2: Logo organizace Šance dětem

Zdroj: Šance dětem

Výše lze vidět obrázek 2 – logo organizace Šance dětem. Jejich poslání je napsáno na internetových stránkách a zní: „Pomáháme dětem, které neměly v životě štěstí.“ (Šance dětem, 2018) Tento internetový portál je určen pro veřejnost, zejména pro rodiče s dětmi, ale také pro studenty. Lze zde nalézt mnoho informací a rad o ohrožených dětech. Tyto webové stránky vznikly v roce 2011 za pomoci Nadace Sirius a provoz má na starosti Obecně prospěšná společnost Sirius. Portál se zaměřuje zejména na prevenci ohroženého dítěte. Jsou zde také informace o úrazech dětí a jejich prevence. Na stránkách je možné zhlédnout videa, ve kterých jsou zdokumentovány rozhovory se specialisty zaměřenými na tuto problematiku (Šance dětem, 2018).

5.1.3 VZPoura úrazům

VZPoura úrazům je projekt, který patří Všeobecné zdravotní pojišťovně – VZP ČR. Níže je k nahlédnutí opět logo tohoto projektu – obrázek 3. Zabývá se prevencí úrazů a nehodovostí u dětí i mladistvých. Prevence je realizována prostřednictvím návštěv hendikepovaných pracovníků na školách, kteří sdělují svůj příběh o tom, jak se jim úraz přihodil. Poukazují také na jeho následky. Na internetových stránkách tohoto projektu (zmíněny v internetových zdrojích) může návštěvník vidět přehled pracovníků, kteří školy navštěvují. Je možné si návštěvu ihned online zarezervovat (VZP, 2015).

Obrázek 3: Logo projektu VZPoura úrazům

Zdroj: VZP ČR

5.1.4 Bez úrazu

Obrázek 4: Logo projektu Bez úrazu

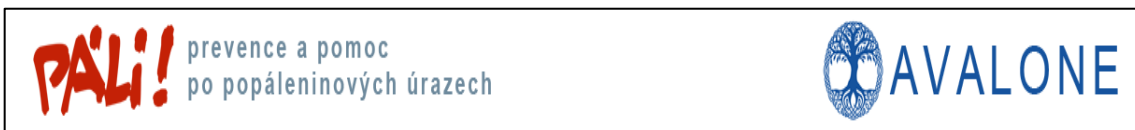
Zdroj: Bez úrazu

Nadační fond Modrý hroch vznikl v roce 2005. Důvodem založení bylo vědomí, že nejčastější úmrtí dětí ve věkovém období 0–25 let mají příčinu v úrazech. Jedná se o neziskovou organizaci. Logo organizace lze vidět výše na obrázku 4. Mezi její cíle patří podpora dětských oddělení, která se zabývají úrazy (dětská chirurgie, traumatologie). Dále podpora léčby dětí a zkvalitnění jejich pobytu v nemocnici, pomoc po vážném úrazu a zejména preventivní činnost. Fond realizuje různé aktivity pro společnost, kupříkladu preventivní, benefiční a charitativní akce. V roce 2015 vznikl projekt *S modrým hrochem bez úrazu* financovaný Norským fondem. Na internetových stránkách tohoto projektu (uvedeny ve zdrojích této práce) je možné stáhnout mnoho preventivních materiálů, s nimiž lze pracovat. K dispozici jsou například pracovní listy nebo různé tematické omalovánky (Nadační fond Modrý hroch, 2020).

Mezi realizovanými projekty v mateřských školách patří aktivita s loutkovou postavou s názvem *Smolařínek*. S ní zažívají různá nebezpečná úskalí. Jedná se o dramatizaci příběhu loutkami. Děti následně reagují na chyby Smolařínka a dále jsou zapojovány do celého jeho příběhu. Další činností je takzvaný audit v mateřských školách. Ten je zaměřený na návštěvu mateřských škol, kontrolu jejich prostorů, kde dochází k odhalování rizikových lokalit. Pro tyto objevené nedostatky jsou poté nabídnuta řešení, jak je minimalizovat a předcházet tak dětským úrazům. Poslední aktivitou fondu se staly přednášky věnované zejména rodičům dětí. Zaměřují se na úrazy nejen v domácím prostředí, ale i venku a v autě. Výstupem je také brožurka pro rodiče nabízející mnoho cenných rad jak úrazům předejít. A pokud k úrazu již dojde, jak se mají správně zachovat (Nadační fond Modrý hroch, 2020).

5.1.5 Avalone

Obrázek 5: Logo kampaně a logo organizace Avalone

Zdroj: Avalone

Avalone je nestátní nezisková organizace fungující od roku 2010. Organizace se zejména zabývá pomocí dětem a handicapovaným lidem prožívající těžké období. V roce 2014 se činnost rozšířila z důvodu úrazu malého syna zakladatelky, a to o pomoc dětem a rodičům po úrazu vzniklém při popálení. Mezi další aktivity patří také nápomoc psychologů a terapie při úrazu pro pacienta i pro jeho blízké. V neposlední řadě se zaměřuje na prevenci vzniku popálení. Na internetových stránkách této organizace (uvedeny ve zdrojích) jsou k nahlédnutí příběhy několika dětí i dospělých, kteří se v životě závažně popálili. Tyto příběhy a následující videa stojí za přečtení a zhlédnutí. Popisují celý mechanismus úrazu, následnou léčbu a život po něm. Jeden z popálených bojovníků je i malý Filip, syn zakladatelky této organizace. Popáleniny mohou člověka poznamenat fyzicky, ale i po psychické stránce. Organizace Avalone vytvořila kampaň s názvem *PÁLÍ! nás to taky*. Každý se do kampaně může připojit, a to jen tím, že se vyfotografuje s plakátem této kampaně. Fotografie se následně zašle do organizace pro zveřejnění. Pomocí sdílené fotografie autory se pomáhá i šíření informovanosti o hrozícím nebezpečí popálenin. Logo kampaně a organizace lze vidět výše na obrázku 5 (Avalone, 2014).

5.1.6 Národní akční plán prevence dětských úrazů

Problematika úrazovosti dětí je považována za závažnou, proto se vytvořila v roce 2005 pracovní skupina pracující na samotné prevenci úrazů dětí. Jedná se zejména o „Zajištění systémového řešení prevence úmyslných i neúmyslných úrazů u dětí ve věku 0 až 18 let v České republice, urychlené snížení této úrazovosti a vytvoření Národního akčního plánu prevence dětských úrazů na léta 2007–2017“ (MZ ČR, 2007, s. 3). Národní akční plán si stanovil úkoly pro období 2007–2017 v oblasti prevence a snížení počtu úrazů dětí. Mezi mnoho úkolů také patří rozvoj spolupráce na mezinárodní úrovni a zavedení Národního registru dětských úrazů. Národní akční plán je v České republice

podporován Světovou zdravotnickou organizací a Evropskou unií. Všechny projekty a zapojené státy mají podobný cíl, tedy zajistit bezpečné prostředí pro děti a vykonávat prevenci úrazů (MZ ČR, 2007). Vliv tohoto akčního plánu na úrazovost je podrobněji popsán na straně 27.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 Cíl práce a výzkumné otázky

Cílem bakalářské práce bylo vypracovat a následně zrealizovat preventivní program pro děti předškolního věku zaměřeného na rizikové situace v domácnosti. Dále zjistit, zda má připravený preventivní program vliv na bezpečnost dítěte předškolního věku. Nejprve jsem vypracovala metodické obrázkové karty pro výzkumné šetření, které proběhlo u experimentální skupiny v mateřské škole. Zkoumání se uskutečnilo před preventivním programem, krátce po jeho realizaci a po určité době po programu (po 21 dnech). Stejně výzkumné šetření bylo provedeno také ve druhé mateřské škole s kontrolní skupinou předškolních dětí bez preventivního programu, a to rovněž ve třech fázích. Následovalo porovnávání těchto dvou skupin dětí.

Ačkoliv je název mé práce uvozen do rizikových situací v domácnosti, tak pro výukové účely bylo vhodnější využít i ostatní přirozená prostředí pro děti (například zahradní bazén -> koupaliště, zahrada -> dětské hřiště a další). Důvodem bylo to, že by si testované otázky zaměřené pouze na domácnost byly příliš podobné a pro děti by se při opakování situací snadno řešily.

Výzkumné otázky

Pro výzkumné šetření byly zvoleny tyto výzkumné otázky:

Jaký vliv má preventivní program na bezpečnost předškolního dítěte?

Jak je rozhodování skupiny předškolních dětí, které absolvovaly preventivní program při setkání se s rizikovou situací rozdílné s porovnáním skupiny dětí bez prevence?

Jaký je rozdíl mezi uvažováním předškolních dětí před preventivním programem a dětí po samotné realizaci?

Jaké je uvažování dětí při rizikových situacích po uplynutí určité doby po realizaci preventivního programu?

7 Metodika

Pro výzkumné šetření v praktické části práce jsem zvolila metodu experimentu, která je popsána podrobněji níže.

Experiment

Kroupová (2016) ve svém slovníku popisuje experiment jako způsob bádání a určité sledování, které probíhá v daných podmínkách. Dle Čápa a Mareše (2001) se experiment vyznačuje záměrným a naplánovaným zkoumáním jedince. Uvádí, že je přínosné proběhlý experiment provést i s jinými jedinci na jiném místě. Dochází tak ke kontrole dosažených výsledků. Je to velmi důležité z hlediska objektivity. Experiment lze rozlišit na dva druhy – laboratorní a v přirozených podmínkách. Tato bakalářská práce je zaměřena na typ probíhající v přirozených podmínkách, tedy na „*experimentální vyučování nebo výchovu*“ (Čáp a Mareš, 2001, s. 32). Toto vyučování se realizuje s jednou skupinou vybraných jedinců (experimentální skupina), kde je aplikován určitý typ působení, vyučování. To obsahuje novou metodu, kde je cílem zjistit či ověřit její účinky na vybrané jedince. Dále je působeno na druhou odlišnou skupinu jedinců (kontrolní skupina), kde je využito tradičních metod doposud používaných. Během realizace experimentu je sledován samotný průběh a následuje porovnání výsledků z obou zkoumaných skupin (Čáp a Mareš, 2001). U experimentu je důležitý výběr zkoumaných jedinců ve skupinách. Obě skupiny musí být co nejvíce totožné, a to například z hlediska jejich věku a počtu. Experiment se často využívá také při diagnostice dítěte. Pedagog může záměrně vytvořit takové podmínky a prostředí, u kterých následně může pozorovat chování jedinců. Toto diagnostikování ale nesmí nikdy narušovat vztahy mezi jedinci a jejich zdravý vývoj. Je třeba zkoumání vždy dobře a důkladně promyslet (Čáp a Mareš, 2001). Jak doplňuje Martin a Bateson (2009) je velmi důležité samotné naplánování experimentu, díky němuž bude mít pokus svou přesnost a kvalitu. Ochrana (2019) popisuje tři fáze experimentu – přípravná, realizační a vyhodnocovací. Nejprve dochází ke zpracování teoretického celku o dané problematice. Dalším krokem je ujasnění si cíle experimentu, definice výzkumných otázek, výběr nástrojů a podmínek pro jeho samotnou realizaci. Poté následuje druhá fáze, tedy samotný průběh experimentu. V poslední fázi dochází ke třídění zkoumaných dat. Konečným krokem je vyvození závěrů z celého zkoumání.

Skupinová konformita – Aschův experiment

Jeden z velmi zajímavých experimentů prováděl Solomon Asch. Dokázal, jaký vliv má tlak skupiny na subjektivní názor jedince. Jedinec se vždy raději ztotožní s názorem skupiny, než aby samotný vyčníval s názorem odlišným. Lidé mají vlastnost se zejména přizpůsobovat skupině. Experimentu se účastnila skupina lidí, z toho pouze jeden byl opravdový nezaškolený jedinec a ostatní pouze herci. Tito herci měli za úkol odpovídat shodně nesprávnou odpovědí. Úkoly se týkaly výběru stejné délky úsečky na obrázku z nabízeného výběru. Závěrem testování bylo to, že nezaškolený testovaný jedinec na první otázku odpověděl správně, oproti tomu ostatní herci zvolili odpověď nesprávnou. V dalších opakovaných úkolech se nezaškolený jedinec přizpůsobil výběru odpovědi herců. Přizpůsobil se tak skupině i přesto, že řečená odpověď byla nesprávná. Jedinec tedy podlehl tlaku skupiny. Ze závěrečných výsledků celého experimentu bylo zjištěno, že celkem 75 % účastníků se alespoň jednou přiklonilo k názoru skupiny. Dále má velký vliv na výsledek experimentu to, jak početná je testovaná skupina. Pokud testovaná skupina byla malá, tedy skládala se například pouze ze dvou členů (nezaškolený jedinec a herec), na odpovědi to nemělo žádný vliv. Při přítomnosti skupiny větší se již odpovědi více ovlivňovaly působením skupinového tlaku. Důvody nesprávných odpovědí nezaškolených jedinců byly takové, že nechtěli nic riskovat, anebo si mysleli, že ostatní mají pravdu (Cherry, 2019). Tento experiment lze zhlédnout ve videu na internetových stránkách, které jsou uvedeny ve zdrojích práce.

Popis experimentu

Nyní se zaměřím na popis celého mého experimentu v praktické části. Pro lepší orientaci je na obrázku 6 níže znázorněný orientační přehled zúčastněných skupin. Dále budu při prezentování výsledků používat zkrácenou formu, např.: Výsledky pretestu – kontrolní skupina, dále jen skupina A2. Domnívám se, že pojmenování skupin zvyšuje přehlednost vzhledem k rozmanitosti a obsáhlosti práce.

Obrázek 6: Orientační přehled skupin v experimentu

	EXPERIMENTÁLNÍ SKUPINA	KONTROLNÍ SKUPINA
PRETEST	A1	A2
POSTTEST PO PROGRAMU	B1	B2
POSTTEST PO URČITÉ DOBĚ	C1	C2

Zdroj: Vlastní výzkum

Na začátku byla vybrána experimentální skupina předškolních dětí z jedné mateřské školy, která se zúčastnila i zmíněného preventivního programu. Dále zde byla zařazena druhá kontrolní skupina dětí z jiné mateřské školy, a to bez realizace programu. Výzkumné šetření proběhlo v obou skupinách před realizací preventivního programu (skupina A1 a A2), po ukončení preventivního programu (B1 a B2) a po určité době po programu (C1 = po 21 dnech od B1 a C2 = po 29 dnech od B2). Testování před i po preventivním programu a po určité době bylo vždy provedeno se stejným počtem dětí (šest dětí). Pro testování dětí jsem zvolila formu individuální diskuze, a to pomocí obrázkových karet pro šest rizikových situací, se kterými se předškolní dítě může setkat. Každá jednotlivá situace obsahovala kartu s nakresleným obrázkem a další tři karty s jejím možným řešením. Obrázkové karty pro veškeré testování lze vidět

v příloze č. 1, 4 a 5. Při zkoumání byla vždy dítěti vysvětlena situace, ve které se nachází. Následně bylo seznámeno se všemi možnostmi jejího řešení. V konečné fázi si dítě vybralo z nabízených řešení jedno, které by si v dané situaci zvolilo. Jeho odpověď byla zaznamenána do připravené tabulky. Jak již bylo zmíněno v cíli práce, dovolila jsem si rozšířit prostředí i na další pro děti přirozené lokace.

Dále kromě hlavních skupin došlo také k doplňkovému průběžnému testování během realizace preventivního programu, kde se účastnil vždy různý počet dětí podle přítomnosti. Tato skupina nebyla započítána do statistik, neboť byla testována jinou metodickou formou. Výsledky jsou však zajímavé. V průběhu práce u nich naleznete příslušné komentáře. Obrázkové karty pro testování lze vidět v příloze č. 3.

Charakteristika výzkumného souboru

Obě skupiny, které se účastnily experimentu, byly věkově homogenní (věk 5–6 let). Třídy se nacházely ve dvou rozdílných mateřských školách, jedna v Jihočeském kraji a druhá na Vysočině. V mateřské škole experimentální skupiny (A1, B1 a C1) s preventivním programem bylo celkem 25 dětí a ve třídě druhé – kontrolní 24 (A2, B2 a C2). U všech zkoumaných dětí byla zachována anonymita a jejich rodiče mi poskytli souhlas.

8 Výzkumné šetření před realizací preventivního programu

Pretest

Výzkumné šetření šesti dětí ve skupině experimentální A1, kde se poté realizoval preventivní program, proběhlo dne 12. 11. 2019. To samé testování proběhlo i ve skupině kontrolní A2, a to 5. 11. 2019.

Pro pretest dětí před preventivním programem jsem si tedy zvolila šest rizikových situací a vždy jejich tři možná řešení (přehled na další straně, obrázek 7). Použité karty pro testování lze nalézt v příloze č. 1.

Obrázek 7: Pretest – Rizikové situace

<p>Situace 1: Bonbóny</p> <p>Představ si, že si hrajete s kamarádem na hřišti a najednou se tam objeví pán, který vám nabízí sladké bonbóny a říká, že je dostal od vaší maminky.</p> <p>Co bys udělal/a?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Vezmu si je, protože jsou od maminky. 2) Bonbóny odmítnu, protože pána neznám. 3) Dám si je do kapsy a poděkuji. 	<p>Situace 4: Pes</p> <p>Představ si, že jsi doma nebo u babičky a dědy a právě večeříte. Máte k večeři kuře a babička řekla, že kosti se budou dávat jejich pejskovi Vilíkovi. Když Vilík dostane od dědy kosti, je šťastný a horlivě jí ze své misky. Nyní je po večeři a na talíři máte už jen kosti.</p> <p>Co bys udělal/a?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Hodím Vilíkovi kosti. 2) Pohladím Vilíka, vezmu mu misku a dám tam kosti. 3) Dám dědovi kosti a děda to Vilíkovi dá.
<p>Situace 2: Zkažená jahoda</p> <p>V kuchyni na stole najdeš v misce natrhané jahody ze zahrádky. Vypadají krásně červeně. Neváháš a jednu si vezmeš. Najednou ale uvidíš, že na jedné z jahod se nachází šedivý flek.</p> <p>Co bys udělal/a?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Kousek se šedivým flekem odstráním a zbytek jahody sním, ten už je zdravý. 2) Jahodu sním celou, je to jen malý flíček. 3) Vyhodím celou jahodu, protože už je nezdravá. 	<p>Situace 5: Vánoční ozdoba</p> <p>Představ si, jsou Vánoce a všimneš si, že na stromečku je rozbitá skleněná vánoční ozdoba.</p> <p>Co bys udělal/a?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Vánoční ozdobu sundám a přinesu mamince. 2) Zkusím na ni sáhnout, jestli je opravdu rozbitá. 3) Zavolám maminku, že je tu rozbitá ozdoba.
<p>Situace 3: Oheň</p> <p>Představ si, že si s babičkou a dědou chcete opékat vuřty. S dědečkem připravujete vuřty na oheň. Najednou si všimneš, že oheň začíná pomalu dohořívát.</p> <p>Co bys udělal/a?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Dojdu k ohni a přiložím do něho dřevo, aby oheň nevyhasl. 2) Řeknu dědovi, že oheň uhasíná, on si s tím už poradí. 3) Půjdu k ohni a fouknu do něj, tím se rozhoří. 	<p>Situace 6: Plavání</p> <p>Jsi s kamarádem u vody a máte s sebou nafukovací křídýlka, protože ještě neumíte dobře plavat. Jdete spolu do vody.</p> <p>Co bys udělal/a?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Budu plavat co nejdále, protože s křídélky se mi nemůže nic stát. 2) Budu se potápět v hloubce. 3) Budu plavat tam, kde ještě dosáhnu.

Zdroj: Vlastní výzkum

8.1 Pretest dětí před preventivním programem v experimentální skupině – A1

V následujících tabulkách níže lze vidět výsledky ze zkoumání před preventivním programem. Červená barva značí nesprávnou odpověď a zelená tu správnou. Pro lepší grafické znázornění výstupů tabulek je každé testování doplněno grafy.

Tabulka 1: Výsledky pretestu experimentální skupina – A1

Pohlaví a věk	Bonbóny			Zkažená jahoda			Oheň			Pes			Vánoční ozdoba			Plavání		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
Chlapec 5 let		1			1			1				1	1					1
Chlapec 5 let		1		1				1				1	1					1
Chlapec 5, 5 let		1		1				1				1			1			1
Dívka 5 let		1		1				1			1			1			1	
Dívka 5, 5 let		1				1	1					1			1			1
Dívka 5, 5 let		1			1			1				1			1			1
Celkem:	0	6	0	3	2	1	1	5	0	0	1	5	2	1	3	0	1	5
Správně celkem:	6			1			5			5			3			5		
Nesprávně celkem:	0			5			1			1			3			1		

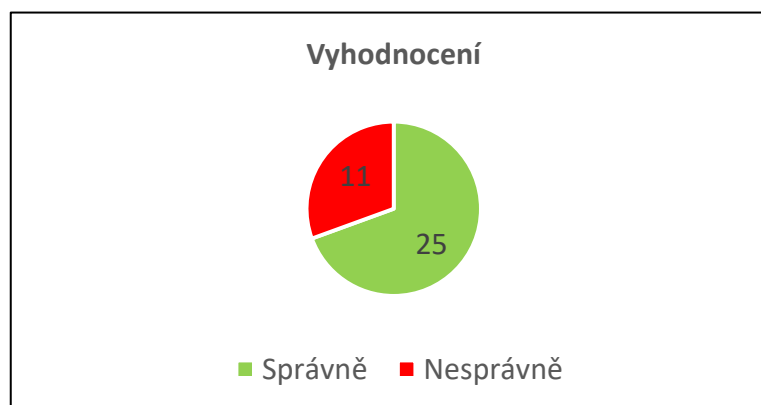
Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka 2: Pretest v procentech – experimentální skupina – A1

Výsledky	Správně	Nesprávně	Celkem
Vyhodnocení	25	11	36
Vyhodnocení v %	69 %	31 %	

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf 4: Pretest – experimentální skupina – A1

Zdroj: Vlastní výzkum

V tabulce 1 jsou data ze skupiny A1. Celkem bylo testováno šest situací, které jsou vypsány v tabulce. Nejvíce kladných odpovědí měla situace s názvem „Bonbóny“, kde si správnou odpověď vybrali všichni účastníci. Z výsledku lze tedy předpokládat, že děti jsou dostatečně poučeny o tom, jak se zachovat při kontaktu s cizími lidmi. Pro zajímavost při zkoumání dětí jednoho kreativního chlapce napadlo, že by si ty bonbóny od pána mohl vzít, ale donesl by je do nějaké laboratoře.

Dále je z výsledků viditelné, že situace s názvem „Zkažená jahoda“ byla pro děti nejvíce obtížná, jelikož má nejvíce obsažených chybných odpovědí (pět). Tento údaj odpovídá o neznalosti dětí v této oblasti. Myslím si, že je to dáno tím, že rodiče situaci s jahodou řeší doma úplně totožně nesprávně, proto je pak ovlivněno uvažování dítěte ve stejné situaci. V situaci „Vánoční ozdoba“ lze vidět, že celkem polovina dětí odpověděla nesprávně. Děti si například neuvědomovaly riziko, že pokud se rozbitou ozdobu pokusí ze stromečku sundat, může dojít k jejich řeznému zranění. Tři zbývající situace „Oheň“, „Pes“ a „Plavání“ měly každá jednu nesprávnou odpověď.

Z celkového testování skupiny A1 lze ve shrnutí z tabulky 2 říci, že bylo u dětí zaznamenáno celkem 11 nesprávných odpovědí.

V tabulce níže lze vidět výsledky ze zkoumání kontrolní skupiny.

Tabulka 3: Výsledky pretestu – kontrolní skupina – A2

Pohlaví a věk	Bonbóny			Zkažená jahoda			Oheň			Pes			Vánoční ozdoba			Plavání		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
Odpověď č.																		
Chlapec 5 let	1					1		1			1		1					1
Chlapec 5 let		1		1				1				1			1			1
Chlapec 5, 5 let		1				1		1				1			1			1
Dívka 5 let		1		1				1				1	1					1
Dívka 6 let		1		1			1				1				1			1
Dívka 5 let			1		1			1		1					1			1
Celkem:	1	4	1	3	1	2	1	5	0	1	2	3	2	0	4	0	0	6
Správně celkem:	4			2			5			3			4			6		
Nesprávně celkem:	2			4			1			3			2			0		

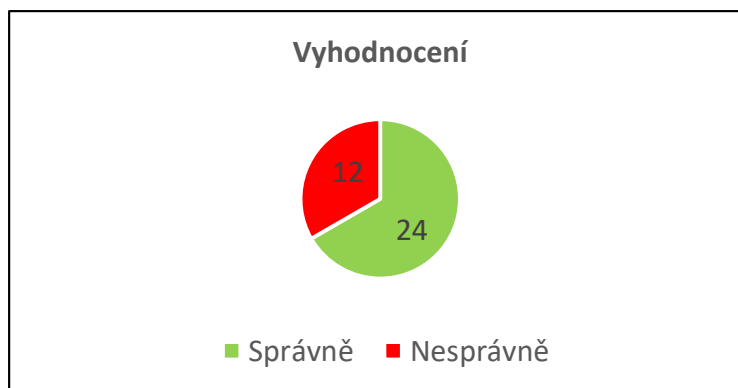
Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka 4: Pretest v procentech – kontrolní skupina – A2

Výsledky	Správně	Nesprávně	Celkem
Vyhodnocení	24	12	36
Vyhodnocení v %	67 %	33 %	

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf 5: Pretest – kontrolní skupina – A2

Zdroj: Vlastní výzkum

V tabulce 3 jsou k nahlédnutí výsledky skupiny A2. Za nejvíce správných odpovědí lze považovat situaci „Plavání“. Při zaměření se na největší problém můžeme vidět opět shodu v situaci s názvem „Zkažená jahoda“, která obsahuje čtyři nesprávné odpovědi. Druhým úskalím pro děti byla tentokrát situace s názvem „Pes“, a to se třemi nesprávnými odpověďmi. U zbývajících situacích s názvem „Bonbóny“, „Oheň“ a „Vánoční ozdoba“ nebyly zaznamenány výrazné rozdíly.

Ve shrnutí vyhodnocení skupiny A2 v tabulce 4 lze tvrdit, že zde bylo zaznamenáno 12 nesprávných odpovědí. V porovnání skupiny A1 z tabulky 2 (11 nesprávných odpovědí) se skupinou A2 v tabulce 4, lze vidět nevýznamný rozdíl v jedné nesprávné odpovědi.

9 Preventivní program

Preventivní program obsahoval šest návštěv v mateřské škole, a to ve třídě s předškolními dětmi. Tato setkání se realizovala jedenkrát týdně během průběžné pedagogické praxe v mateřské škole. Každá návštěva byla zaměřená na určitý problém, se kterým se děti mohou setkat ve svém životě. Celým preventivním programem děti provázel chlapec Eduard, hračka ušitá z látky. Eduard byl hlavní postavou v příbězích. Fotografie s chlapcem Eduardem je možné nalézt v příloze č. 2. Příběhy Eduarda jsem si vymyslela sama. Až při vyhledávání zdrojů práce se mi naskytla informace o tom, že podobný nápad s loutkou realizoval Nadační fond Modrý hroch s názvem *Smolařínek*. Podobnost projektu je čistě náhodná. Inspirace nebezpečných druhů situací byla v brožuře *Bezpečnostní audit domova* od VZP (uvedena ve zdrojích). Vybrané kategorie rizik a důvod jejich výběru jsem již popisovala v úvodu práce. Všechny vzdělávací cíle a očekávané výstupy, které jsou u každého setkání vypsány, se opírají o cíle v RVP PV. Inspiraci pro doprovodné hry v přípravách programu byly čerpány z hodin odborných předmětů, z průběžné praxe, vlastních zkušeností, nápadů a na internetových stránkách, které jsou uvedeny ve zdrojích této práce.

Zde je seznam všech realizovaných setkání s termíny, a na jakou problematiku byly zaměřené:

1. Setkání – Letní koupačka – 12. 11. 2019
2. Setkání – Co to bublá na plotně? – 19. 11. 2019
3. Setkání – Čtyřnohý kamarád – 26. 11. 2019
4. Setkání – Střepy přinášejí štěstí – 3. 12. 2019
5. Setkání – Lentilky – 10. 12. 2019
6. Setkání – Setkání s milým pánem – 17. 12. 2019

9.1 První setkání – Letní koupačka

První setkání bylo zaměřené na problematiku tonutí. Zaměřila jsem se na způsob prevence chování dětí, když se vydají koupat.

9.1.1 Realizace

Každé setkání s dětmi obsahovalo jeden příběh s určitým problémem, který děti následně řešily. Nejprve Eduard odvyprávěl část příběhu. Ten byl v polovině zastaven a dalo se dětem na výběr z možností, jak by situaci řešily ony. (Dětem pomáhaly obrázkové karty, na kterých byla řešení zobrazena. Karty se umístily na koberec a děti si měly vybrat dle svého výběru jedno řešení. K tomuto řešení na obrázku měly přiložit papírek, který ode mne dostaly.) Veškeré obrázkové karty jsou k nahlédnutí v příloze č. 3. Po návrzích řešení se dovyprávěl příběh, jak to opravdu s Eduardem bylo. Po příběhu následovala diskuze s dětmi a rozbor celého příběhu, co v něm bylo nesprávně a jak by se měl Eduard ideálně zachovat pro udržení svého bezpečí. Závěrem diskuze bylo zmínění se i o jiných podobných nebezpečných situacích, a jak se při nich zachovat.

Sepsaná příprava:

Řízená činnost v MŠ

Organizace – děti sedí v kroužku na koberci.

Pomůcky – Eduard – ušitý chlapec z látky, modrá látka nebo deka, plavecké brýle, obrázkové karty rizikové situace.

První setkání bylo představovací, kdy se Eduard seznámil s dětmi. Od povídání o sobě se Eduard dostal až k samotnému vyprávění příběhu, který se mu přihodil.

Příběh Eduarda:

Děti, zavřete oči a já vám něco podám. Jsem zvědavý, jestli přijdete na to, co to asi je (v šátku nebo v látce podám typickou věc na koupání, a to plavecké brýle, děti hádají, co to může být). Kdo z vás má tuto věc také doma a používá ji? Dnes se ještě vrátíme do období léta, kdy se všichni koupeme. A dnešní příběh se týká právě koupání a vodních hrátek. Tak se do toho dáme. Určitě máte rádi letní koupání jako já. Nejlepší

je hrát ve vodě různé hry. Třeba si hrát s míčem nebo stavět u vody hrad z písku. To mám nejraději.

Využití říkadla pro vykouzlení léta a rybníka na koupání.

Zaříkadlo:

Čáry, máry, kouzlení,

ať se to tu v léto promění!

Tak si tady takový rybník vyrobíme (položím doprostřed kruhu látku, která bude představovat rybník). Můžete zkusit, jak je voda studená (namočení nohou). Cítíte už, jak vás hřejí letní paprsky sluníčka? Tak jdeme vyprávět. Jedno léto bylo obrovské teplo, tak jsme každý den trávili u vody. Vydali jsme se tedy já, můj pesek Míša, můj kamarád Honzík a jeho maminka k nedalekému rybníku. Maminka mě při odchodu zastavila a řekla: „Tak, Edíku, co jsme si doma říkali? Koupejte se pouze tam, kde dosáhnete. Neplavejte daleko a hlavně neskákejte z toho skokánku do vody. Mohlo by to zle dopadnout. Poslouchej maminku Honzíka a nezlob. Doufám, že se na tebe mohu spolehnout. S maminkou Honzíka jsme domluvené, že se vrátíš domů k obědu.“ Kývl jsem mamince na souhlas a rozeběhl se k Honzíkovi, který už na mě z dálky horlivě mával s jeho maminkou. Vyrazili jsme k vodě. Napadlo nás, že bychom mohli u vody postavit obrovský hrad. Maminka Honzíka nás zastavila: „Kluci, tak si to zopakujeme. Budeme se koupat jen tam, kde dosáhneme a žádné skákání. Já si sednu tady do stínu. Pokud by se cokoli stalo, přijďte mi to říct.“ Po prvním koupání jsme se rozeběhli zpět na deku, protože nám už byla pěkná zima. Najednou si mé oči všimly, že Honzík má krásný nafukovací kruh. Napadlo mě, že bych si ho půjčil. Honzíkovi se teď stejně do vody nechtělo. S poděkováním za půjčení mé nohy zamířily k rybníku.

Co byste, děti, udělaly? (využití možností z obrázkových karet)

- 1) Půjdu si zaplavat se záchranným kruhem pro děti neplavce dál od břehu.
- 2) Na břehu ještě dosáhnou, tak zkusím s kruhem dělat kotrmelce.
- 3) Budu se držet u břehu, i když mám záchranný kruh.

A jak to dopadlo s Edíkem? To se teď děti dozvíme.

Honzíkův kruh byl zábavný. Zkoušel jsem s ním různé věci. Napadlo mě, že bych si zkusil kruh nasadit na nohy a plavat tak zábavněji. Jak se mé nohy dostaly dovnitř kruhu, vypadalo to, že to bude bezva plavání. To se ale po chvíli změnilo v peklo. Nešlo mi z kruhu vyprostit nohy a já se začal topit. Křičel jsem z plných plic, aby si mne Honzík nebo kdokoli jiný všiml a pomohl mi. Dokud nebude pozdě. Znenadání mé oči zahlédly, že se ke mně blíží Honzíkova maminka a za ní vyděšený Honzík. Povedlo se, zachránili mě. Když mě Honzíkova maminka s Honzíkem dostali ke břehu, moje oči byly stále vyděšené. Honzíkova maminka se mě hned ptala, zda jsem v pořádku. Po uklidnění naše kroky zamířily k domovu. Maminka s tatínkem po rozhovoru s Honzíkovou maminkou byli moc rádi, že mi pomohla. Ještě jednou jsme jí i Honzíkovi společně poděkovali. Maminka mi uvařila teplý čaj a prostřela k obědu. Já jí slíbil, že už nikdy nebudu dělat takové hlouposti s kruhem. A vždycky Honzíkovu maminku poslechnu. Řeknu vám děti, ten den byl pro mne velmi poučným. Ve vodě se opravdu nemá riskovat zdravím.

Vysvětlení nebezpečí, následující otázky do diskuze a prevence:

Co udělal náš Edík špatně? Už se vám to někdy, děti, stalo? Jak bychom se neměli chovat ve vodě? Mohu skákat do vody všude, kde chci? Mohu plavat, jak daleko chci? Jak se doma koupeme ve vaně? Můžeme uklouznout? Je nebezpečný bazén na zahradě, studna nebo sud, skákání do bazénu s malou hloubkou?

Závěr:

Koupeme se vždy s rodiči nebo s někým dospělým. Koupeme se jen tam, kde dosáhneme. Neskáčíme do vody s malou hloubkou. Kruh a křidélka používám jen tak, jak mám.

Hra – Vlna ve vodě

Organizace – děti stojí v kroužku a drží se za ruce.

Metodický postup – děti se mnou společně vytvoří nejdřív malou a později velkou vlnu, ve které můžeme plavat.

Hra – Plavec

Organizace – děti se pohybují na koberci.

Metodický postup – děti, zahrajeme si na plavce. Nasadíme si každý křídélka nebo kruh, plaveckou čepici, plavecké brýle a jdeme na to. Voda je studená, proto se nejdříve osmělíme (osmělování, špičku nohy do vody, pocákání se). Teď si zaplaveme kraula, prsa a znak. Zaskáčeme si ve vodě, budeme se potápět. Všechny varianty střídám rychleji a rychleji.

Hra – Plavecký bazén

Organizace – děti utvoří tunel (jako při zlaté bráně), postupně proplouvají bazénem a vrací se na své místo.

Cíle:

- rozvoj hrubé motoriky, spolupráce;
- rozvoj koordinace pohybů;
- rozvoj pozornosti, naslouchání;
- rozvoj empatie – vcítění se do postavy Eduarda;
- rozvoj uvažování o hodnotě života člověka;
- rozvoj schopnosti řešení problémů, myšlení;
- rozvoj poznání nebezpečí a zamezení mu;
- rozvoj prevence rizikových situací.

Očekávané výstupy:

- dítě správně napodobuje pohyby podle vzoru;
- dítě se vciťuje do druhého člověka;
- hledá správné řešení při rizikové situaci, řešení problémů;
- uvažuje o možných nebezpečích;
- dítě spolupracuje s ostatními;
- dítě si uvědomuje hodnotu života.

9.1.2 Hodnocení a průběžné výsledky

Z prvního setkání jsem měla pozitivní pocit, protože děti Eduarda mezi sebe rychle a dobře přijaly. Zájem o příběh u dětí utužovala průběžná motivace, která udržovala jejich pozornost. V příštím setkání jsem se rozhodla zařadit v průběhu četby příběhu více aktivních činností, které děti ještě více vtáhnou do děje. Nebudou tak většinu času pouze

sedět a poslouchat. Z nabízených karet řešení si vybralo první možnost pět dětí, druhou možnost devět dětí a třetí správnou možnost celkem sedm (viz kapitola 10 – Průběžné výsledky, s. 70).

9.2 Druhé setkání – Co to bublá na plotně?

Toto setkání je zaměřené na rizikovou situaci spojenou s možnými popáleninami. Zejména na nebezpečí, které na děti číhá v kuchyni na plotně a nejen tam.

9.2.1 Realizace

Celý program byl realizován ve stejném duchu jako první setkání. Druhá návštěva byla zaměřená na prevenci rizikových situací v kuchyni. Zde dětem hrozí nejedno místo, kde se mohou například opařit nebo jiným způsobem zranit. Součástí bylo také povídání o nebezpečí jedovatosti hub.

Sepsaná příprava:

Řízená činnost v MŠ

Organizace – děti sedí v kroužku na koberci a pohybují se po prostoru.

Pomůcky – Eduard – ušitý chlapec z látky, vařečka, obrázky hub, košík, obrázkové karty rizikové situace.

Příběh Eduarda:

Rád bych se s vámi podělil o můj příběh, který se mi stal. Taky rádi pomáháte mamince v kuchyni s vařením? Já to mám moc rád. Hlavně když například pečeme bábovku, tak mamince pomáhám míchat těsto. To je opravdu zábava. Navíc se vždycky těším na to, až se bábovka upeče a krásně voní. Člověku se hned sbíhají na tu dobrotu sliny. Dnešní příběh se také týká vaření. Jedno odpoledne jsme o prázdninách vyrazili s maminkou a tatínkem na houby do nedalekého lesa. Pomůžete mi tady také najít houby? Kdo najde houbu, dá ji do košíku (hledání obrázků hub po prostoru a skládání do košíku). Tak, teď už máme také nasbírané houby. Já vám dopovím, jak to bylo dál. Při cestě domů jsem se těšil na houbovou polévku, kterou nám maminka uvaří z hub. V kuchyni jsme s tatínkem čistili houby a poté nechali maminku, aby začala vařit. Tatínek šel na zahradu opravovat sekačku a já si šel hrát do pokoje s kostkami. Po nějaké chvíli

na mě maminka zavolala: „Edíku? Doma nemáme žádný bobkový list. Skočím pro něj za paní sousedkou. Hned jsem zpátky. Hezky si hraj. V kuchyni na nic nesahej, a kdybys něco potřeboval, tak zavolej na tatínka.” Maminka odešla a já se stále soustředil na stavbu hradu z kostek. Najednou se něco stalo. Z kuchyně se začaly ozývat podivné zvuky. Jaké zvuky děti můžeme slyšet v kuchyni? (klepání řízků, mytí nádobí, krájení, bublání polévky, syčení papiňáku) – předvádíme si je společně i pohybem. Zvuky neustávaly, tak mé kroky zaměřily do kuchyně. A co jsem neviděl. Poklička na hrnci od polévky se rytmicky nadzvedávala. Přesně tento zvuk mě přivedl až sem. Nevěděl jsem si rady. Aby hrnec nepřetekl. Voda v něm čím dál více bublala. A najednou opravdu začala i přetékat.

Co byste děti udělaly být Edou?

Možnosti:

- děti měly opět k dispozici hlasovací lístky, které přikládaly k vybranému obrázku:
 - 1) Počkám na maminku, až přijde od sousedky a vyřeší to.
 - 2) Půjdu vypnout plotnu a sundám hrnec vedle, takto to vždy dělá i maminka.
 - 3) Půjdu to říct tatínkovi na zahradu.

A jak to dopadlo s Edíkem? To se teď děti dozvíme.

Velmi mě to děsilo. Věděl jsem však, že jestli nic neudělám, tak hrnec přeteče. Mé ruce popadly nejbližší utěrku na nádobí a pokusily se pokličku sundat. Málem se mi při přemísťování pokličky opařily. Sundání pokličky ale nestačilo. Hrnec stále bublal a ne a ne přestat. Neváhal jsem ani vteřinu a utíkal za tatínkem na zahradu. Hned jak si vyslechl, co se děje, vyběhl do kuchyně a plotnu zeslabil. Když se hrnec uklidnil, tak přišla maminka. Byla hodně smutná z toho, že ji sousedka tak moc zdržela. Byla na mě také velmi pyšná, ale říkala mi, abych příště ani nezkoušel pokličku sundávat. Mohl bych se hodně popálit nebo na sebe hrnec shodit. To by bylo hodně zlé. Když maminka dovařila polévku, tak jsme prostřeli a společně si vychutnali tu nejlepší houbovou polévku na světě.

Vysvětlení nebezpečí, následující otázky do diskuze a prevence:

Už se vám to někdy přihodilo? Jak jste si poradily? Co jste dělaly? Může být nebezpečný i horký hrnek s čajem? Horká polévka na stole? Sbíraly jste někdy houby? Víte, že všechny nejsou jedlé? Povězte mi o tom. Co by se potom mohlo stát? Co je nebezpečné na ohni?

Zhodnocení a závěr:

Nikdy v kuchyni nevař sám bez rodičů. Nesahej na horký hrnek. Mohl by se převrhnout a opařit tě. Nehraj si s ubrusem, kde je horká polévka. Nikdy nesahej na houby. Nikdy nejz houby, které neznáš a bez dovolení rodičů. Vždy počkej na rodiče nebo na někoho dospělého.

Hra – Polévka

Inspiraci k této hře jsem získala ve škole při výuce odborných předmětů, kde byla podobná hra představena. Při té se smažily řízky.

Organizace – děti se pohybují na koberci.

Pomůcky – křída – vyznačení kruhu na koberci, vařečka.

Metodický postup – děti sedí v kroužku a já začnu vařit polévku.

Děti, teď si spolu tady taky uvaříme takovou polévku. Tady bude náš hrnek (namaluji křídou na koberec kruh, který představuje hrnek). Co byste daly do naší polévky? Př. houby (čtyři děti jsou hříbci a dám je do hrnce vařit), brambory (musíme je oškrábat, umýt a nakrájet), mrkev (prvně je potřeba oškrábat a umýt), maso, zalijeme vodou, nasadíme pokličku a dáme vařit. Už to bublá – děti bublají a poklička se nadzvedává. Musím polévku zamíchat – děti se točí v kruhu. Musíme ochutnat, poté přidáme sůl.

Hra – Na houbaře

Organizace – děti se pohybují po prostoru na koberci.

Metodický postup – děti jsou v lese a udělají dřep – znázorňují houby. Já jsem houbař a chodím mezi nimi. Komu položím ruku na hlavu, jde za mě. Vytvoří se zástup hub. Až se všechny sesbírají, zvolám – *Houby, hup, usmažím vás!* – houby utíkají zpět na svá místa v lese.

Hra – Myslivec není doma

Inspiraci k této hře jsem získala ve škole na výuce odborných předmětů, kde byla podobná hra představena. Jmenovala se – Král není doma.

Organizace – děti se pohybují po prostoru na koberci.

Metodický postup – myslivec – učitelka, děti – zvířátka – pohybují se v lese, myslivec je doma – zvířátka jsou v domečku (sedí na koberci), myslivec není doma – zvířátka si mohou poskakovat, baví se.

Cíle:

- rozvoj hrubé motoriky, koordinace pohybů;
- rozvoj pozornosti, naslouchání;
- rozvoj empatie – vcítění se do postavy Eduarda;
- rozvoj schopnosti řešení problémů, myšlení;
- schopnost poznat nebezpečí a zamezit mu;
- rozvoj prevence rizikových situací.

Očekávané výstupy:

- dítě se umí vžít do role;
- dítě se vciťuje do druhého člověka;
- hledá správné řešení při rizikové situaci, řešení problémů;
- uvažuje o možných nebezpečích;
- dítě spolupracuje s ostatními;
- dítě si uvědomuje hodnotu života.

9.2.2 Hodnocení a průběžné výsledky

Z druhého setkání jsem měla opět dobrý pocit. Děti se na Eduarda těšily a poslouchaly, co je dnes mělo čekat. Děti zajímalo, jak to s Eduardem asi dopadne. Čtyři děti by počkaly, až přijde maminka od sousedky. Sedm dětí by plotnu vypnulo a 10 dětí by běželo za tatínkem na zahradu. Při probíhající diskuzi po příběhu se děti rozpovídaly a jeden pozorný chlapec řekl: *„Když si budeme hrát u stolu s čajem, tak by se mohl čaj shodit, mohl by se vylít na podlahu, a ta podlaha by se mohla horkem roztavit. Mohla by tam být díra.“*

9.3 Třetí setkání – Čtyřnohý kamarád

Třetí setkání se zabývá neméně závažným problémem, se kterým se děti mohou setkat. Je to nebezpečný kontakt se psem.

9.3.1 Realizace

Setkání bylo zahájeno hádankami, podle kterých děti poznávaly, o čem se dnes bude příběh vyprávět. Dnešním programem neprovázeli děti pouze kamarád Eduard, ale také plyšový pes.

Sepsaná příprava:

Řízená činnost v MŠ

Hádanka: O čem si dnes budeme povídat? (děti budou hádat dle mého popisu psa)

Hra – Čmuhání psa

Pomůcky – různé vzorky surovin v sáčkích – skořice, citron, hřebíček a další, plyšový pes, obrázkové karty rizikové situace, Eduard – ušitý chlapec z látky.

Organizace – děti sedí v kroužku na koberci.

Metodický postup – děti hádají po čichu suroviny.

Příběh Eduarda:

Jako každou sobotu jsme se s tatínkem vydali do obchodu pro čerstvé rohlíky na snídani. Maminka zůstala doma a připravovala nám mezitím moje nejoblíbenější horké kakao. Při cestě do obchodu hrajeme s tatínkem vždy nějaké hry. Například počítáme červená auta a dáváme si hádanky. Jelikož dnes bylo hezké počasí, rozhodli jsme se jet na kole. Před obchodem mi tatínek řekl, že do obchodu půjde sám a já mezitím budu dávat pozor na kola. Při čekání najednou přišla k obchodu paní s pejskem, přivázala ho ke sloupu a odešla nakupovat. Pejsek byl krásný. Měl černou srst a na čumáčku měl bílý flek. Vypadal, že bude i kamarádký.

Tak děti, já vám dám zase možnosti, co byste udělaly vy, co by měl podle vás udělat Eduard.

- 1) Chtěl bych se s ním prvně skamarádit, aby věděl, že se mě nemusí bát, tak půjdu k němu a dám mu nějaký pamlsek.
- 2) Půjdu si ho pohladit hned, protože vypadá mile a kamarádsky.
- 3) Počkám na tatínka nebo na jeho paničku a zeptám se, zda si ho můžu pohladit.

A teď vám děti povíme, jak se rozhodl náš Eduard.

Rozhodl jsem se, že si ho půjdu prohlédnout blíž. Pejsek ihned zpozorněl. Chtěl jsem si ho pohladit. Pejsek byl stále v pozoru a neustále sledoval jak mě, tak i dveře od obchodu, zda se v nich neobjeví panička s nějakou dobrotou. Náš pejsek Míša se u obchodu chová úplně stejně. A když je hodný, tak mu maminka vždycky něco dobrého donese. Mým dalším krokem nás od sebe s pejskem dělila jen malá vzdálenost, ale něco bylo jinak. Pejsek zkameněl a pozorně se na mě koukal. Po chvíli se ke mně s hlasitým vrčením rozeběhl. Já se moc polekal a utíkal jsem co nejdál od něho. Naštěstí byl pes přivázaný za sloup dostatečně pevně, a tak se za mnou nemohl vydat dál. Jeho štěkání ale nepřestávalo. Byl hodně rozzlobený a vůbec se nechoval jako náš Míša. Byl jsem hodně vyděšený a také zklamaný. V tu chvíli se tatínek vracel z obchodu a podivil se: „Edo? Kde to stojíš? Ty nehlídáš naše kola? Co kdyby je někdo ukradl?” a potom si všiml toho rozzuřeného psa, který na mne stále dorážel hlasitým štěkotem. „Aha, ty ses bál toho psa, vid’? Doufám, že jsi mu nic neprováděl?” A já odpověděl: „Ne, nic tatínku, on takhle začal štěkat sám.”. Víte co je, děti, nejhorší? Můj tatínek vždycky pozná, když někdo lže. A lhát se nemá. Tak mi hned řekl, ať mu řeknu, jak to tedy bylo, že je to důležité. Já mu tedy řekl vše, co se přihodilo. Na tatínkovi bylo vidět nejen to, že je rozzlobený, ale také že má strach. Proč myslíte děti, že měl o Edu takový strach? Co se mohlo stát?

Zhodnocení, otázky a závěr:

Žádný cizí pes nemusí být stejně hodný jako ten váš doma. Na cizí pejsky se nesahá. Smí se na ně sahat pouze tehdy, když ho znáte, nebo po zeptání se jeho pána. Děti, už se vám také někdy přihodilo, že jste se potkaly s takovýmto pejskem? A co jste udělaly? Tento pejsek hlídal své místo, a když k němu Eduard šel, bál se a začal se bránit. Pejsek mohl mít špatné zkušenosti s lidmi. Mohli na něj být zlí a psi si to pamatují. Víte, jak se máte zachovat, když se s takovýmto psem potkáte? A když pes jí, víte, co se nesmí dělat?

Hra – Psí cvičení

Organizace – děti se pohybují po prostoru na koberci.

Pomůcky – bubínek.

Metodický postup – učitelka je cvičitel psů a dává pejskům povely s bubínkem – pejsci sednout, pejsci lehnout, pejsci stát na jedné noze.

Cíle:

- rozvoj hrubé motoriky;
- rozvoj koordinace pohybů;
- rozvoj sluchové reakce dětí na signál;
- rozvoj pozornosti, naslouchání;
- rozvoj smyslu – čich;
- rozvoj empatie – vcítění se do postavy Eduarda;
- rozvoj schopnosti řešení problémů, myšlení;
- schopnost poznat nebezpečí a zamezit mu;
- rozvoj prevence rizikových situací.

Očekávané výstupy:

- dítě zopakuje cvik po názorné ukázce;
- dítě se vciťuje do druhého člověka;
- hledá správné řešení při rizikové situaci, řešení problémů;
- uvažuje o možných nebezpečích, dítě si uvědomuje hodnotu života;
- dítě spolupracuje s ostatními;
- dítě poznává podle čichu suroviny.

9.3.2 Hodnocení a průběžné výsledky

Třetí setkání mě hodně překvapilo. Při hře se smysly, kdy děti měly za úkol hádat svým nosem co je schované za suroviny v uzavřených sáčkích, mě děti zasypaly zajímavými nápady. Například jedna dívka tvrdila, že z jednoho pytlíku cítí meloun. Děti často u jednoho pytlíku říkaly, že se v něm nachází perníček, avšak jedna dívka věděla i název hřebíčku. Další zajímavý postřeh byl také jednoho chlapce, který seznámil děti s dalším příkladem, jak může být pes prospěšný nám lidem: „*Nebo taky je pes čichací, policejní a ten může vyčuchat zloděje.*“ Po této informaci se rozvinula další diskuze o psech policejních. Ze závěrečného přiřazování lístků se děti rozhodovaly takto: první možnost si vybralo devět dětí, druhou možnost sedm dětí a poslední správnou možnost celkem pět. Myslím si, že několik dětí má čtyřnohého kamaráda doma a už znají pravidla, jak se k němu chovat. Naopak některé děti nemají moc zkušenosti ze setkání s neznámým psem.

9.4 Čtvrté setkání – Střepy přinášejí štěstí

Čtvrté setkání se týkalo nebezpečí pořezáním o ostré předměty, jako je například nůž nebo rozbité sklo. Tento možný úraz jsem zde zařadila, protože s ním mám sama já osobní zkušenost z dětství.

9.4.1 Realizace

Připravený program byl zahájen činností, kdy děti skládaly dohromady rozbité části hrnečků, následoval samotný příběh Eduarda a poslední aktivitou byla pohybová hra.

Sepsaná příprava:

Hra – Rozbité hrnečky

Organizace – děti sedí v kroužku a také se pohybují po prostoru na koberci.

Pomůcky – rozstříhané obrázky hrnečků, papíry s nakreslenou šablonou hrnečku, kroužky, lepidlo, obrázkové karty rizikové situace, Eduard – ušitý chlapec z látky.

Metodický postup – děti budou sedět v kruhu, já rozložím po místnosti „střepy“ hrnečků (rozstříhané obrázky) a každému rozdám kroužek a děti si je dají před sebe. Každému dítěti dám jeden „střep“ z hrnečku (jeden rozstříhaný kousek). Podle barvy svého kousku

hrnečku každé dítě půjde do prostoru, vyhledá a posbírání si zbylé kousky (nejprve půjdou například děvčata, poté chlapci), následně svůj hrníček složí dohromady na připravenou šablonu podle své fantazie. Poté se přejde k příběhu, který se dnes také bude týkat takového rozbitého hrníčku, později s hrnečky budeme pracovat.

Příběh Eduarda (můj příběh)

- příběh budu vyprávět já (Eda dnes bude také poslouchat jako děti)
- do příběhu opět vložím možnosti, ze kterých si děti vyberou.

Děti, když jsem byla malá, asi jako vy, tak se mi přihodila taková věc, o kterou bych se s vámi chtěla dneska podělit. Tak se do toho dáme. Jednoho dne maminka s tatínkem pracovali na zahradě a já si tam hrála. Najednou mne popadla veliká žízeň, a tak jsem mamince řekla, že se půjdu domů napít. Maminka mi nabízela pomoc. Řekla jsem jí, že to zvládnou sama. Mé kroky tedy zaměřily do kuchyně. V kuchyni mé oči pátraly po oblíbeném hrnečku. Nakonec se objevil na horní policičce linky. Byl příliš vysoko, proto jsem si přisunula židli, vylezla na ni a hrneček se pokusila sundat. A co se nestalo, při uchopení hrnečku má ruka zavadila o skleničku vedle. Ta s hlasitou ránou dopadla na zem a rozbila se.

Rozbitá sklenička, na zemi leží hromada střepe:

Co byste děti udělaly?

- 1) Jsem už přeci velký kluk/holka, takže si musím umět poradit. Vezmu si koště a střepe zametu. Maminka by se určitě zlobila.
- 2) Přikryji střepe hadrem, aby se o ně nikdo nepořezal, potom počkám, až si toho maminka všimne.
- 3) Zavolám maminku a poprosím ji, aby to uklidila.

A teď vám, děti, povím, jak to se mnou dopadlo. Střepe jsem chtěla uklidit, protože už jsem veliká holka. Mé ruce popadly koště a začaly zametat vše na lopatku. Jeden střepe zůstal stále na podlaze. Zkusila jsem ho uklidit rukou. Bohužel byl střepe opravdu ostrý a říznul mě do prstu. Jelikož při pádu skleničky zazněla opravdu hlasitá rána, maminka vše slyšela. Hned se za mnou do kuchyně vydala. Když přišla, již viděla to nadělení. Hned mi ruku ošetřila a já jí slíbila, že ji příště zavolám a společně to vyřešíme, než abych střepe sbírala sama. Dodnes mám, děti, na prstě jizvu, která mi tuto situaci připomíná.

Vysvětlení nebezpečí a následující otázky do diskuze:

Už se vám to někdy přihodilo? Jak jste si poradily? Co jste dělaly? Nikdy neuklízejte střepy samy. Mohly byste se ošklivě pořezat. Maminka s tatínkem vám rádi pomohou. Co v kuchyni by mohlo být ještě nebezpečné? Ostré? Jaké jiné ostré věci znáte?

Závěr a zhodnocení:

Děti se přemístí ke stolečkům a hrnečky si na šablonu přilepí. Povídání o barvách hrníčků, možné vytleskávání barev. Následné zhodnocení, jak se hrnečky vyvedly.

Hra – Na lepidlo

Organizace – děti se pohybují po prostoru na koberci.

Metodický postup – říkám říkanku a děti se pohybují po prostoru, po vyslovení říkanky řeknu, kterou částí se děti přilepí k sobě (kolenem, čelem, rukou,...).

Lepidlo se vylilo, (vyslovení části těla) – ramenem nás slepilo.

Cíle:

- rozvoj hrubé motoriky, myšlení;
- rozvoj koordinace pohybů, spolupráce;
- rozvoj pozornosti, naslouchání;
- rozvoj empatie;
- rozvoj uvažování o hodnotě života člověka;
- rozvoj schopnosti řešení problémů, myšlení;
- učit se poznat nebezpečí a zamezit mu;
- rozvoj prevence rizikových situací v domácnosti;
- rozvoj manipulace s lepidlem;
- poskládat kousky do jednoho celku;
- určit barvu a následně ji vytleskat.

Očekávané výstupy:

- dítě se umí vžít do role;
- dítě se vciťuje do druhého člověka;
- hledá správné řešení při rizikové situaci, řešení problémů;
- uvažuje o možných nebezpečích;
- dítě spolupracuje s ostatními;
- dítě si uvědomuje hodnotu života;
- dítě umí pracovat s lepidlem;
- umí poskládat obrázky v celek;
- umí barvy a vytleskávat je.

9.4.2 Hodnocení a průběžné výsledky

Na toto setkání jsem s sebou vzala jako vždy Eduarda, ale příběh nebyl jeho, ale můj. Usoudila jsem, že příběh, který se stal přímo mně, bude pro děti ještě zajímavější. Děti byly během činností i poslechu příběhu aktivní. Dokonce mi navzájem začaly ukazovat také své jizvy z úrazů. Viditelnou zábavou pro ně bylo skládání hrnečků.

Čtyři děti by si vybraly první možnost, deset dětí možnost druhou a devět dětí správnou poslední možnost. Zaujalo mne, že si hodně dětí vybralo možnost druhou, že střepy přikryjí hadrem, aby se o ně nikdo nepožezal, a počkají, až si toho maminka všimne. Domnívám se, že zde mohl hrát určitou roli strach dětí z toho, že by se maminka dozvěděla o nehodě, která se jim stala.

9.5 Páté setkání – Lentilky

Předposlední setkání bylo věnováno nebezpečí týkajícího se léků v domácnosti. Může se totiž stát, že se dítě ať už nedopatřením dostane k lékům, které pro něj mohou být výrazně nebezpečné. Proto mi přišlo důležité toto nebezpečí do preventivního programu zařadit.

9.5.1 Realizace

Jelikož jsem chtěla, aby byl pro děti stále preventivní program pestrý a zajímavý, ozvláštnila jsme ho tím, že příběh o lentilkách nevyprávěl Eduard o sobě, ale o jeho

kamarádovi Honzíkovi. Účelem také bylo to, aby Eduarda děti poznaly blíže tím, že má taky ve své mateřské škole kamarády, jako ony.

Sepsaná příprava:

Příběh Eduarda:

Pomůcky – lentilky, obrázkové karty rizikové situace, Eduard – ušitý chlapec z látky.

Metodický postup – sedím s dětmi v kroužku a posílám dětem v zabaleném pytlíku lentilky. Děti hádají, co to může být. Po hádání následuje příběh.

Příběh:

Dnešní příběh se děti nestal přímo mně, ale mému nejlepšímu kamarádovi Honzíkovi. Když se Honzík dozvěděl, že za vámi chodím do školky na návštěvu a povídám si s vámi, poprosil mě, abych převyprávěl i jeho příběh. Byl by totiž velmi nerad, kdyby se to, co se přihodilo jemu, stalo někomu dalšímu z vás. Jestlipak víte, co jsem s sebou dnes přinesl? (v pytlíku jsou schované lentilky) V dnešním příběhu o lentilkách ještě uslyšíme. Dejme se tedy do vyprávění. Honzík trávil prázdniny se svým mladším bráškou Matějem u své babičky. Byly to ty nejlepší prázdniny, jaké si kdy přál. S dědečkem se každý den staral o jejich domácí zvířata, například o kočky, pejska, slepice a ovečky. Chodili společně do lesa na borůvky a na houby. A s babičkou jezdil nakupovat. Jednoho dne bylo venku opravdu ošklivé počasí, foukal tam vítr a neustále pršelo.

Hra: Na bouřku

Inspiraci k této hře jsem získala ve škole při výuce odborných předmětů, kde jsme tuto hru hráli.

Organizace – děti sedí v kroužku.

Metodický postup – učitelka s dětmi napodobuje pomocí hry na tělo bouřku. Začíná foukat vítr – foukání pusou. Začíná kapat – ťukání prsty na zem, začíná více kapat – déšť – dvěma prsty ťukáme o druhou dlaň, velký déšť – tleskání, bouřka – dupání a tleskání. Vše se postupně zpětně vrací do úplného ticha a je po bouřce.

Nyní si dovyprávíme příběh. Babička se rozhodla, že na dnešní nákupy půjde sama a Honzík, Matěj a dědeček počkají doma. Babička tedy odešla a kluci hráli s dědečkem pexeso. Když dohráli třetí hru, dědeček se rozhodl, že v takovém počasí nemůže nechat

zvířata venku. Šel je tedy zahnat do chléva. Řekl Honzíkovi s Matějem, ať zatím rozdají novou hru a až se vrátí od zvířat, tak si zahrají. Už měli rozdané pexeso a Honzík začal mít žízeň, vzal si čaj a najednou uviděl na babiččině stolku nějaké bonbóny. Vypadaly jako lentilky. Dostal na ně obrovskou chuť.

Hra: Barevné lentilky

Organizace – děti se pohybují po prostoru na koberci a po skončení hry si opět sednou do kroužku.

Pomůcky – bubínek.

Metodický postup – učitelka vždy určí nějakou barvu lentilek a děti mají za úkol se chytit věci, která má stejnou barvu.

Vrátíme se k našemu příběhu. Najednou si ale všiml, že mezi těmi bonbóny jsou také trošku jiné, které mají růžovou barvu.

Co byste děti udělaly?

Zde děti opět budou vybírat ze tří obrázků, na vybraný obrázek přiloží svůj hlasovací lístek.

- 1) Až přijde dědeček nebo babička, zeptám se, jestli si můžu růžový bonbón vzít.
- 2) Mám na ten růžový bonbón takovou chuť, že ho hned ochutnám.
- 3) Určitě jsou taky tak dobré a vezmu si hrst bonbónů najednou.

A nyní vám děti povím, jak to s Honzíkem dopadlo. Rozhodl se je ochutnat. Vzal si jeden do pusy. Honzík předpokládal, že bude chutnat stejně jako ostatní lentilky, protože tak vypadal. Lentilky to bohužel nebyly. Ten „bonbón“ nebyl vůbec dobrý. Rychle ho spolknul a zapil čajem. Dědeček se vrátil od zvířat a za dveřmi už byla i babička. Nastal čas večeře. Najednou Honzík začalo bolet břicho a na jídlo neměl ani pomyšlení. Babička si před večeří šla vzít prášky, které každý den musí brát. Najednou se podivila, několik prášků jí chybělo. Začala přemýšlet. V tu chvíli to Honzíkovi došlo, nebyly to žádné lentilky, ale prášky jeho babičky. Když babička stále prášek hledala, Honzík se jí přiznal a řekl jí, že ho teď asi proto bolí břicho. Babička i dědeček se vyděsili. Ihned Honzík odvezli k paní doktorce, která naštěstí řekla, že bude Honzík v pořádku. Nakonec se ukázalo, že Honzíkův zlobivý bráška Matěj pomíchal lentilky i s prášky.

Když jsme přijeli zpátky domů od paní doktorky, babička s dědečkem mu vysvětlili, že nemůže vše považovat za bonbóny a dobroty. Že se má vždy zeptat, než něco ochutná. Babičce a dědečkovi se Honzík omluvil, protože ho mrzelo, jak je oba vyděsil. Slíbil jim, že už to nikdy neudělá a to samé slíbil i jeho bráška.

Vysvětlení nebezpečí a následující otázky do diskuze:

Jakou udělal Honzík chybu? Už se vám to děti někdy přihodilo? Udělaly byste děti to samé jako Honzík? Mohou být i běžné potraviny nebezpečné? Například, když nejsou čerstvé? Poznáte je? A co kytičky, které má doma maminka?

Básnička s pohybem:

Poslechněte srdíčko, (ruce na srdce)

vyšetřete oči. (ukazování na oči)

Na palci mám bebíčko, (ukazování palce před sebou)

hlava se mi točí. (ruce na hlavu a točení se)

V zádech mi loupá, (chycení se za záda)

horečka stoupá. (na zem a vystoupáme nahoru)

Po celou noc, svědí mě nos. (drbeme si nos)

Pane doktore, prosím o pomoc. (prosíme rukama)

Zhluboka dýchat, narovnat záda. (dýchání a narovnáme záda)

Přestaň už vzlykat, tak zní má rada. (mnutí očí)

Přestaň už prášky brát, (hrozící prst)

začni se s námi smát. (úsměv)

Tak z postele hybaj ven, (vyskočíme)

dneska máme krásný den. (protažení rukou) (Mateřinka Rynoltice, 2012)

Závěr a zhodnocení – učitelka dětem rozdává bonbóny, hodnocení celé činnosti.

Cíle:

- rozvoj hrubé motoriky, cvičení podle pokynů básničky;
- rozvoj koordinace pohybů;
- rozvoj orientace v prostoru a vyhledávání barev;
- rozvoj reakce na signál;
- rozvoj pozornosti, naslouchání;
- rozvoj empatie – vcítění se do postavy Honzíka;
- rozvoj schopnosti řešení problémů, myšlení;
- schopnost poznat nebezpečí a zamezit mu;
- prevence rizikových situací.

Očekávané výstupy:

- dítě zopakuje cvik po názorné ukázce;
- dítě se vciťuje do druhého člověka;
- dítě vyhledá věc podle její barvy;
- dítě reaguje na signál;
- hledá správné řešení při rizikové situaci, řešení problémů;
- uvažuje o možných nebezpečích;
- dítě spolupracuje s ostatními;
- dítě si uvědomuje hodnotu života.

9.5.2 Hodnocení a průběžné výsledky

Setkání bylo zahájeno tím, že jsem dětem poslala balíček lentilek, který byl zabalený v pytlíku. Děti měly za úkol uhodnout, co se v pytlíku asi skrývá. Děti měly zajímavé nápady, usoudily, že v pytlíku jsou například schované korálky. Po hádání následoval příběh Honzíka. Do příběhu byly zařazeny pohybové aktivity, u kterých se děti měly možnost uvolnit a pokračovat dále v příběhu.

Výběr možností a diskuze u dětí byly zajímavé. Jeden chlapec dokonce řekl: „*Nebo bych tu lentilku nějak rozpůlil a podíval se dovnitř, jestli tam je čokoláda. Kdyby nebyla, tak bych to nejedl.*” Žádné dítě si nevybralo možnost číslo dvě a tři. Všichni děti si vybraly správnou odpověď, a to první.

9.6 Šesté setkání – Setkání s milým pánem

Poslední setkání bylo zaměřeno na problematiku týkající se kontaktu dětí s cizími lidmi, konkrétně setkání s cizím pánem, který dětem nabízí bonbóny. Myslím si, že je velmi důležité toto nebezpečí s dětmi neustále probírat a opakovat. Zejména proto, že existují experimenty, které byly realizovány s dětmi, a zmiňují se o nich v teoretické části v podkapitole 3.2.7 na straně 23 a 24. Výsledky před preventivním programem kontrolní skupiny A2 poukazují celkem na dvě děti, které by si od cizího pána bonbóny vzaly. Vzhledem k počtu je to sice značné minimum, ale i tak to ve mně zachovalo nepříjemný pocit obavy. Proto bychom vzdělávání v této oblasti neměli jako pedagogové zanedbat.

9.6.1 Realizace

Hlavním cílem posledního setkání bylo děti vzdělávat o tom, jak se mají zachovat při kontaktu s cizím člověkem. Vedlejším cílem, který jsem si sama stanovila, bylo poslední setkání dětem určitým způsobem zpestřit. Během uvažování o podobě posledního setkání jsem pracovala zejména se schopností dětí se učit prostřednictvím prožitku. Hlavní program setkání byla tedy dramatizace příběhu a následovala aktivita dětí, kdy si samy mohly vyzkoušet, jak by reagovaly při situaci, kdyby se opravdu s cizím člověkem setkaly. Během dramatizace mi byla nápomocná má spolužačka, která také do mateřské školy docházela. V příběhu hrála také hlavní roli vyrobená loutka cizího pána.

Sepsaná příprava:

Dramatizace části příběhu

Organizace – děti sedí na koberci, jako v divadle.

Pomůcky – misky na pískoviště, hračky v MŠ, klacek, kulisa les, postava pána z papíru, vousy, klobouk, oblečení – na špejli, dále bonbóny, obrázkové karty rizikové situace, Eduard – ušitý chlapec z látky.

Metodický postup – učitelky improvizovaně přehrají část příběhu. To bude učiněno formou vyprávění a dramatizace (scénická poznámka -> dále jen „pozn.“).

Příběh Eduarda:

Dnes vám děti budeme vyprávět příběh, který se Edíkovi nedávno přihodil. Dnes vám ho děti zahrajeme já s paní učitelkou Maruškou. Tak se do toho pustíme.

Dramatizace:

Já vyprávím: Děti, jednoho dne bylo venku tak krásně, tak jsme se s kamarádkou Maruškou vydaly na hřiště (pozn. s Maruškou půjdeme k pískovišti). Pro dnešní den byl program jasný, a to stavba největšího hradu z písku, jakého si děti dovedete představit. Pro stavbu takového hradu je potřeba mnoho věcí. Jaké například děti? Co myslíte? (pozn. děti hádají) A jelikož náš hrad měl mít i svou vlajku, bylo nezbytné vydat se hledat nějaký vhodný klacek, na který bychom vlajku postavily.

Co byste, děti, udělaly? Teď vám dáme možnosti a vy se vždy přihlásíte, kdo byste to tak udělal.

- 1) Vydám se sám na blízký kraj lesa, protože je v dohledu domu, kde bydlím.
- 2) Poprosím maminku, aby se mnou šla najít klacek do lesa.
- 3) Půjdu se svými kamarády do lesa hledat klacek, aby se nám nic nestalo.

Já vyprávím: Tak a my vám teď zahrajeme, co by se stalo, kdybyste si vybraly, že půjdete sami na blízký kraj lesa. Půjdeme tedy do lesa. Nejprve bychom mohly udělat asi tak tři kroky do lesa. Třeba tam klacek bude (pozn. já s Maruškou předvádíme chůzi a děti budou počítat kroky). Hledáme a hledáme (pozn. rozhlížíme se okolo), ale klacek nikde a nikde. Měly bychom hlouběji do lesa (pozn. uděláme další tři kroky, děti počítají).

Já vyprávím: Zase nikde žádný klacík. Musíme ještě hlouběji do lesa (pozn. opět počítání kroků a jejich znázornění).

Já i paní učitelka Maruška (pozn. najednou klacek nalezneme, popadneme ho a vydáme se zpět na pískoviště). **Já:** Děti kolik jsme udělaly kroků? Tři, ještě tři a ještě tři (pozn. ukážeme na prstech, budeme dělat kroky zpět a najednou se příběh zastaví).

Já zavolám: STOP! (pozn. vykročím z příběhu, Maruška zůstane zastavená, v ruce budu mít obrázek postavy, které budu podle vyprávění, jak vypadala přikládat oblečení, klobouk a vousy) **Já vyprávím:** Najednou se na cestě objevil pán. Na hlavě měl černý klobouk, pod nosem černé vousy, které se tvarovaly podle jeho úsměvu (pozn. nejprve

se zeptám dětí, co by to mohlo být za pána? Co tam dělal? Poté půjdu s postavou k Marušce a příběh bude pokračovat). **Já (role pána):** Sklonil k Marušce hlavu a natáhl ruku, ve které něco leželo (pozn. Maruška udělá krok blíž k pánovi – zvědavě kouká, co jí chce pán ukázat, ale má i strach). **Já (role pána):** V pánově ruce se leskly tři veliké bonbóny. Pán se usmíval a oslovil ji: „No, nestyď se, vezmi si. Jak se jmenuješ?“ (pozn. Maruška si oddychne, že je pán hodný a řekne mu své jméno a sahá po bonbónu). Najednou se z dálky ozve hlas maminky, která Marušku shání. **Já (role maminky)** schovaná za postavou pána zvolám z dálky jako maminka – Maruško! **Já vyprávím:** Jen co pán uslyšel maminku, zamračil se, stáhl ruku a rychle odešel pryč. Na cestě na pískoviště už čekala maminka Marušky, která se tvářila rozzlobeně a Maruška nechápala proč... (pozn. já se přemístím k Marušce v roli maminky, maminka chytne Marušku za ruku a vydají se domů). Já a Maruška se vrátíme za dětmi.

Já vyprávím: Při cestě Marušce vrtalo hlavou, co maminku mohlo tak moc rozzlobit a zatím ji nic nenapadlo (pozn. Maruška kroutí hlavou a je zamyšlená). **Já:** Děti, a vy byste věděly, proč se maminka tak zlobila? Napadlo by vás něco? Už víte, jakou možnost byste příště vybraly? Která by byla správná? Co ještě udělala Maruška špatně? Řekla pánovi své jméno.

Vysvětlení nebezpečí, otázky do diskuze, zhodnocení:

Děti, už se vám také někdy přihodilo, že jste někoho takového potkaly? A co jste udělaly? Vzaly byste si bonbóny? Řekly jste to doma rodičům? Co byste řekly pánovi? Jak takového pána odmítnout? To, že se na nás cizí člověk usmívá a chová se mile, neznamená, že je opravdu hodný. Co byste udělaly, kdybyste byly samotní doma a někdo na vás zazvonil? Naopak jiná situace je, když vás někdo osloví, kdo potřebuje pomoc, protože mu není dobře. Co byste udělaly? Když někomu není dobře, je důležité mu pomoci, zavolat sanitku. Vyhledejte pomoc. Číslo na záchranku je 155.

Hra – Dramatizace dětí

Organizace – děti sedí na koberci jako v divadle.

Metodický postup – učitelka drží postavu (loutku) cizího pána, který má v ruce bonbóny a kdo bude mít nějaký nápad, může přijít k pánovi a ukázat nám, co by pánovi řekl.

Hra – Cizí lidé

Organizace – děti stojí a učitelka před nimi.

Pomůcky – obrázky různých typů lidí.

Metodický postup – učitelka vždy ukáže obrázek nějakého člověka, pokud by si děti od něho vzaly bonbón, tak zatleskají, pokud nevzaly, tak zadupají.

Závěr – cílem bude dětem vysvětlit, že i ten nejmilejší cizí člověk (který například vypadá slušně oblečený) jim může ublížit.

Na závěr si děti vybarvily obrázek bonbónu, který jim bude doma příběh připomínat.

Cíle:

- rozvoj v oblasti hrubé motoriky;
- rozvoj řečových schopností – vnímání, naslouchání a porozumění;
- rozvoj pozornosti;
- rozvoj schopnosti sebeovládání;
- schopnost záměrně řídit své chování a ovlivňovat tím situaci;
- ochrana osobního soukromí a bezpečí ve vztahu s druhými lidmi.

Očekávané výstupy:

- dítě zvládá pohyb těla sladit s rytmem;
- dítě vyjadřuje samostatně své myšlenky, nápady, pocity;
- dítě improvizuje při dané situaci;
- dítě se záměrně soustředí na činnost, udrží pozornost;
- dítě zvládá ovládat své chování při určité situaci;
- dítě vyjadřuje nesouhlas v situaci ohrožující jeho bezpečí;
- dítě se chová obezřetně při setkání s neznámými lidmi.

9.6.2 Hodnocení a průběžné výsledky

Ze závěrečného setkání jsem měla dobrý pocit. S Maruškou proběhla dramatizace příběhu podle scénáře a děti hezky reagovaly. Dokonce i samy vymyslely, že na stavbu hradu potřebují vlajku s klackem. Když jsem se dětí ptala, co by to mohlo být za pána,

jednoho chlapce napadlo: „*Byl to myslivec, co tam hlídá.*“ Dalšího chlapce napadlo, že by to mohl být nějaký pytlák.

Tři děti si vybraly možnost jít do lesa s kamarádem. Zbytek dětí, tedy většina, by do lesa samotná nevyrazila, pouze s rodiči. Pro děti jsem připravila také hru – dramatizace dětí, kdy si měly vyzkoušet, jak pána odmítnout. Na tuto činnost nám bohužel nevyšlo dostatek času. Při povídání si o typech lidí a následné tleskání souhlasu a vydupávání nesouhlasu si děti vedly docela dobře. Jen občas se stávalo, že by si od paní nebo pána na obrázku bonbón vzaly.

10 Průběžné výsledky

Tabulka 5: Průběžné výsledky

Dítě	Letní kupačka			Co to bublá na plotně?			Čtyřnohý kamarád			Střepy přinášejí štěstí			Lentilky			Setkání s milým pánem		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
Odpověď č.																		
Dítě 1	1			1			1			1			1					1
Dítě 2	1			1			1			1			1					1
Dítě 3	1			1			1			1			1					1
Dítě 4	1			1			1			1			1				1	
Dítě 5	1				1		1				1		1				1	
Dítě 6		1			1		1				1		1				1	
Dítě 7		1			1		1				1		1				1	
Dítě 8		1			1		1				1		1				1	
Dítě 9		1			1		1				1		1				1	
Dítě 10		1			1			1			1		1				1	
Dítě 11		1			1			1			1		1				1	
Dítě 12		1				1		1			1		1				1	
Dítě 13		1				1		1			1		1				1	
Dítě 14		1				1		1			1		1				1	
Dítě 15			1			1		1				1	1				1	
Dítě 16			1			1		1				1	1				1	
Dítě 17			1			1			1			1	1				1	
Dítě 18			1			1			1			1	1				1	
Dítě 19			1			1			1			1	1				1	
Dítě 20			1			1			1			1	1				1	
Dítě 21			1			1			1			1	1				1	
Dítě 22												1	1				1	
Dítě 23												1	1					
Celkem:	5	9	7	4	7	10	9	7	5	4	10	9	23	0	0	0	19	3
Správně celkem:	7			10			5			9			23			19		
Nesprávně celkem:	14			11			16			14			0			3		
Procenta chyb:	67 %			52 %			76 %			61 %			0 %			14 %		

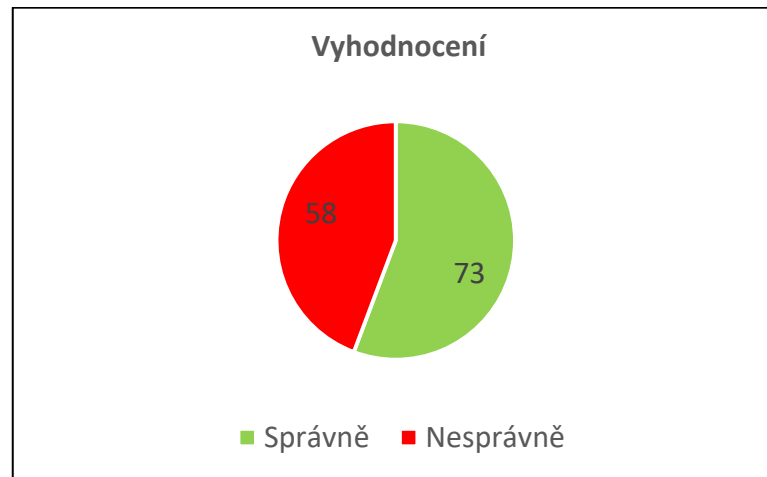
Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka 6: Průběžné výsledky v procentech

Výsledky	Správně	Nesprávně	Celkem
Vyhodnocení	73	58	131
Vyhodnocení v %	56 %	44 %	

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf 6: Průběžné výsledky

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka 5 ukazuje souhrn výsledků všech šesti situací, které byly testovány v průběhu preventivního programu. Průběh testování byl takový, že jsem na každém setkání dětem odvyprávěla část příběhu a následně jim dala na výběr z možností řešení dané situace. Odpovědi si vybíraly podle jejich uvážení, byly přirozené a bez vazby na následné zaškolení během preventivního programu. Výsledky byly zaznamenány a následně došlo vždy k dovyprávění příběhu a následnému poučení, jak by to mělo být správně. Upozorňuji na rozdílný celkový počet dětí na jednotlivých setkáních, a to z důvodu nemocnosti a dobrovolnosti při zapojení se do programu.

Způsob tohoto skupinového testování jsem zařadila do výzkumu pouze kvůli své zvědavosti, s jakými výsledky se setkám a zda budou výsledky ovlivněny skupinovým jednáním. Podle očekávání se touto metodikou získávání informací zhoršila koncentrace dětí a došlo procentuálně k výraznému zhoršení výsledků. Děti měly také sklon přiklánět se k odpovědi svého kamaráda. Výstupy byly odosobněné, děti přestaly vnímat rizika a braly vše jako hru. Dané výsledky hodnotím jako velmi zajímavé, avšak vzhledem ke zkreslení „výpovědí“ se neobjeví v žádné mé statistice této práce. I přes statistickou nevhodnost smíchání dvou rozdílných postupů jsem se však tyto výsledky rozhodla

zveřejnit, abych prokázala ještě další (vedlejší) přínos práce, a to vliv chování dítěte ve skupině oproti jednotlivci. V úvodu praktické části se tímto problémem zabývám prostřednictvím experimentu Solomona Asche, který je popsán na straně 36. Tímto bych chtěla poukázat na možný námět pro další bakalářskou práci na téma experimentů zabývajících se skupinovým jednáním dětí.

Z tabulky 5 vychází situace „Lentilky“ jako ta, která má nejvíce správných odpovědí, tedy celkem 23. Z výsledků usuzuji, že děti mají povědomí o nebezpečí týkající se léků a jejich konzumace. Situace s názvem „Čtyřnohý kamarád“ byla s největším počtem nesprávných odpovědí. V závěru lze ze zkoumání v tabulce 6 uvést, že bylo u dětí zaznamenáno 58 nesprávných odpovědí.

11 Výzkumné šetření realizované po ukončení preventivního programu

Posttest

Výzkumné šetření ve skupině experimentální B1 proběhlo dne 17. 12. 2019. To samé testování proběhlo i ve skupině kontrolní B2, a to 19. 12. 2019. Pro testování bylo zvoleno opět šest rizikových situací, které jsem znázornila v obrázkových kartách i s jejich možným řešením (viz příloha č. 4). Situace 1 s názvem „Štěňátko“ byla inspirována reálným experimentem (autor je Joey Salads, podrobněji popsáno v podkapitole 3.2.7, s. 23 a 24). Na další straně je na obrázku 8 znázorněný přehled rizikových situací, které byly zkoumány a zároveň jejich možná řešení.

Obrázek 8: Posttest po ukončení programu – Rizikové situace

<p>Situace 1: Štěňátko</p>	<p>Situace 4: Pes</p>
<p>Hraješ si na hřišti a objeví se tam krásné, bílé, chlupaté štěňátko. Štěňátko patří pánovi, který ti řekl, že pejsek je moc hodný a můžeš si ho pohladit. Pán ti říká, že jestli chceš, má doma ještě čtyři štěňátka, mohl by ti je ukázat.</p> <p>Co bys udělal/a?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Pejsek je hodný, říkal to i ten pán, proto se na štěňátka můžeme jít podívat. 2) Půjdeme s pánem, koukneme se na štěňátka a rychle půjdeme zpátky, aby nás rodiče nehledali. 3) Na pejsky se sami podívat nepůjdeme, počkáme na rodiče a můžeme jít na štěňátka společně. 	<p>Představ si, že jsi venku našel opuštěný míček a začneš si s ním házet. Najednou si všimneš, že naproti tobě stojí pes, který je rozzlobený a štěká na tebe.</p> <p>Co bys udělal/a?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Budu psovi zamračeně koukat do očí, protože to ho vyděsí a uteče. 2) Zůstanu v klidu, a pokud pes neodejde, začnu utíkat pryč. 3) Počkám, jestli pes odejde, pokud ne, začnu pomalu pozpátku ustupovat pryč.
<p>Situace 2: Starý chléb</p>	<p>Situace 5: Jablko</p>
<p>Představ si, že jste s dědou vyrazili do lesa na procházku. Babička vám s sebou zabalila chleba a čaj. Protože vám začíná kručet v bříšku, vyndáte chleba a chystáte se ho sníst. Najednou si všimneš, že na chlebu je nějaký zelený flíček.</p> <p>Co bys udělal/a?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Zelený kousek odtrhnu a zbytek chleba sním, protože ten je zdravý. 2) Ukáži chleba dědovi a poradím se co s tím. 3) Chleba k řízku budu jíst, protože to je jen malý flíček, ten nikomu neublíží. 	<p>Jsi sám v kuchyni a chceš si vzít jablko, protože je moc veliké, musí se nakrájet.</p> <p>Co bys udělal/a?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Vezmu si nůž a rozkrojím jablko, protože už jsem dost velký na to, abych to zvládl sám. 2) Zavolám na maminku nebo babičku, aby mi pomohla jablko rozkrojit. 3) Vezmu ten nejmenší nůž, s ním se mi nemůže nic stát, a jablko rozkrojím.
<p>Situace 3: Hrnek s čajem</p>	<p>Situace 6: Skákání</p>
<p>Představ si, že jste se sourozencem v zimě přišli ze sáňkování, maminka vám uvařila čaj a položila ho na stůl v obýváku. Čekáte, až maminka nakrájí v kuchyni bábovku, abyste si ji k čaji vzali.</p> <p>Co bys udělal/a?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Šli byste hrát s bratrem/sestrou v obýváku na babu, protože se tak zahřejete a čas vám rychle uteče. 2) Zahrajete si v obýváku na schovávanou, tady jsou nejlepší schovky. 3) Půjdete si zahrát v obýváku s tatínkem pexeso, aby čekání uteklo. 	<p>Jsi se svým kamarádem/kamarádkou v bazénu a chceš si hrát na piráty, mořské víly. Chtěl/a bys ho/jí překvapit a skočit do vody. Vylezeš tedy z bazénu a zamíříš ke skokánkům.</p> <p>Co bys udělal/a?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Lepší bude, když půjdu zpět do bazénu, potopím se a přepadnu kamaráda z vody. 2) Půjdu na skokánek a skočím do vody přímo ke kamarádovi, to budu jako opravdový pirát nebo mořská víla. 3) Zeptám se maminky nebo tatínka, zda si můžu skočit ze skokánku.

Zdroj: Vlastní výzkum

11.1 Posttest po ukončení preventivního programu v experimentální skupině – B1

Níže jsou uvedeny výsledky dotazování realizované po ukončení preventivního programu.

Tabulka 7: Výsledky posttestu po ukončení preventivního programu – experimentální skupina – B1

Pohlaví a věk	Štěňátko			Starý chléb			Hrnek s čajem			Pes			Jablko			Skákání		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
Odpověď č.																		
Chlapec 5 let			1		1				1			1		1				1
Chlapec 5 let		1			1				1			1		1				1
Chlapec 5, 5 let			1		1				1			1	1					1
Dívka 5 let			1		1				1			1		1				1
Dívka 5, 5 let		1			1				1			1		1				1
Dívka 5, 5 let			1		1				1			1		1				1
Celkem:	0	2	4	0	6	0	0	0	6	0	0	6	1	5	0	0	0	6
Správně celkem:	4			6			6			6			5			6		
Nesprávně celkem:	2			0			0			0			1			0		

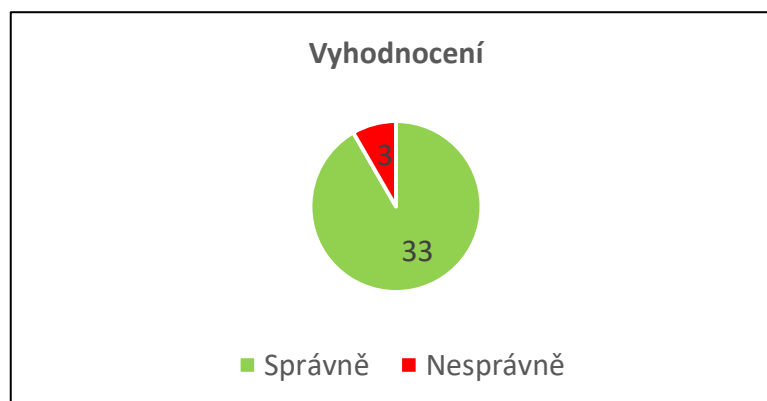
Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka 8: Posttest po ukončení preventivního programu v procentech – experimentální skupina – B1

Výsledky	Správně	Nesprávně	Celkem
Vyhodnocení	33	3	36
Vyhodnocení v %	92 %	8 %	

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf 7: Posttest po ukončení preventivního programu experimentální skupina – B1

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka 7 znázorňuje souhrn výsledků skupiny B1. Výsledky dopadly velmi kladně, čtyři situace s názvem „Starý chléb“, „Hrnek s čajem“, „Pes“ a „Skákání“ značí stoprocentní správnost všech odpovídajících šesti dětí. Z výsledků lze předpokládat, že preventivní program byl pro děti prospěšný a znalosti z něho získané dokáží aplikovat při řešení rizikových situací.

U situace s názvem „Štěňátko“ byly zaznamenány čtyři správné odpovědi. Ostatní nesprávné odpovědi vybraly dvě děti, a to shodně odpověď č. 2. Myslím si, že zde děti soudily z toho, že pokud půjdou s pánem a poté hned půjdou zpět, aby je rodiče nehledali, vyhnou se tak vzniku nějakého nebezpečí.

Zbývající situace s názvem „Jablko“ obsahuje pět správných odpovědí a pouze jedno dítě odpovědělo č. 1, tedy že si vezme nůž a rozkrojí jablko, protože už je dost velký na to, aby to zvládl sám. Uvažuji, že někteří rodiče mohou dětem zadávat takovéto drobné úkoly, aby se děti naučily zručnosti a samostatnosti. Proto je možné, že dítě uvedlo tuto odpověď za správnou, vzhledem k jeho možné zkušenosti z domova. Pro shrnutí lze z tabulky 8 testu skupiny B1 říci, že zde byly uvedeny tři nesprávné odpovědi.

Zde lze vidět výsledky posttestu kontrolní skupiny po stejné časové fázi, která byla po ukončení preventivním programem u skupiny experimentální.

Tabulka 9: Výsledky posttestu po stejné časové fázi – kontrolní skupina – B2

Pohlaví a věk	Štěňátko			Starý chléb			Hrnek s čajem			Pes			Jablko			Skákání		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
Odpověď č.	1					1			1		1			1		1		
Chlapec 5 let			1		1				1			1		1		1		
Chlapec 5 let			1		1				1			1		1		1		
Chlapec 5, 5 let			1		1				1			1		1		1		
Dívka 5 let			1		1				1		1			1		1		
Dívka 6 let			1		1			1			1			1		1		
Dívka 5 let			1		1				1			1		1		1		
Celkem:	1	0	5	0	5	1	0	1	5	0	2	4	0	6	0	6	0	0
Správně celkem:	5			5			5			4			6			0		
Nesprávně celkem:	1			1			1			2			0			6		

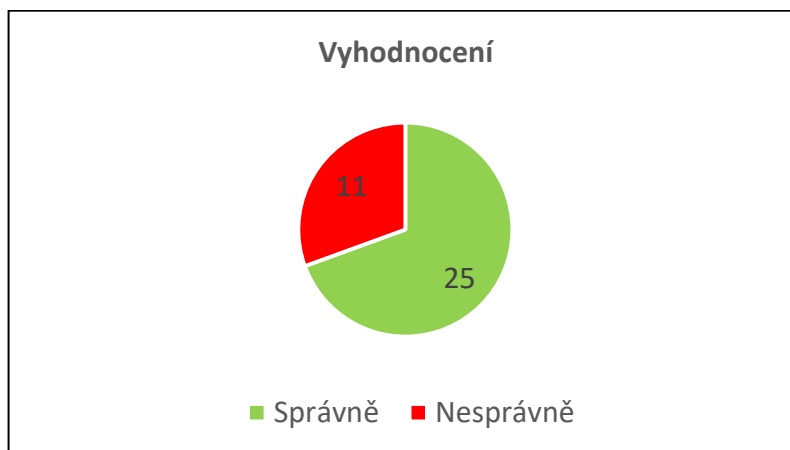
Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka 10: Posttest po stejné časové fázi v procentech – kontrolní skupina – B2

Výsledky	Správně	Nesprávně	Celkem
Vyhodnocení	25	11	36
Vyhodnocení v %	69 %	31 %	

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf 8: Posttest po stejné časové fázi – kontrolní skupina – B2

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka 9 poskytuje k nahlédnutí výsledky skupiny B2. Stoprocentní správnost odpovědí lze vidět v situaci s názvem „Jablko“. Docházím tedy k závěru, že děti jsou přirozeně dobře poučeny v této situaci. Oproti ve výsledcích předešlé skupiny B1 v tabulce 7 (s. 75) jedno dítě odpovědělo nesprávně. Důvod jsem zmiňovala v komentáři u předešlého zkoumání. Jedna chybná odpověď se vždy objevila ve skupině B2 u situace s názvem „Štěňátko“, „Starý chléb“ a „Hrnek s čajem“. U skupiny B1 v tabulce 7 (s. 75) se objevily v těchto zmiňovaných situacích celkově pouze dvě chybné odpovědi u situace „Štěňátko“, vykládám si to tím, že tyto problémy byly opět probírány v preventivním programu.

V situaci s názvem „Pes“ v tabulce 9 skupiny B2 jsou zaznamenány dvě nesprávné odpovědi. Příčinou by mohlo být to, že zde hrál u dětí hlavní roli pud sebezáchovy, který člověku říká, ať se dá na útěk. Ve skupině B1 v tabulce 7 (s. 75) se neobjevila žádná chybná odpověď. Nejvýznamnější výsledky jsou zaznamenány u poslední situace s názvem „Skákání“. Ve skupině B1 v tabulce 7 (s. 75) je stoprocentní správnost odpovědí. Naopak ve skupině B2 v tabulce 9 lze vidět stoprocentní nesprávnost,

vykládám si to tak, že dítě si vzhledem k absenci proškolení o tomto nebezpečí neuvědomuje hrozící riziko tonutí.

Při porovnání skupiny B1 v tabulce 8 (s. 76) obsahující tři nesprávné odpovědi se skupinou B2 v tabulce 10 s 11 nesprávnými odpověďmi, lze zaznamenat výrazný rozdíl, a to celkem o osm chyb. Tento údaj potvrzuje, že preventivní program má opravdu veliký význam a vliv na znalosti dětí o problematice.

Skupina B2 zde dosáhla podobného výsledku (11 nesprávných odpovědí) jako při testování skupiny A2, kde byla skupina testována stejnou metodou, viz tabulka 4 (s. 44 – 12 nesprávných odpovědí).

12 Výzkumné šetření přibližně měsíc po preventivním programu

Posttest přibližně po měsíci

Výzkumné šetření proběhlo u experimentální skupiny C1 dne 7. 1. 2020, tedy po uplynutí 21 dní od B1. To samé testování bylo provedeno i ve skupině kontrolní C2 dne 17. 1. 2020, respektive po 29 dnech od B2. Pro testování bylo zvoleno opět šest rizikových situací, které jsem připravila v obrázkových kartách (viz příloha č. 5). Na další straně je na obrázku 9 zpracován přehled rizikových situací, které byly zkoumány a zároveň jejich možná řešení.

Obrázek 9: Posttest přibližně po měsíci – Rizikové situace

<p>Situace 1: Dort</p>	<p>Situace 4: Neznámý souseď</p>
<p>Dostal/a jsi hlad a v lednici najdeš ještě narozeninový dort. Jdeš si ho vzít a najednou si všimneš, že na jedné straně dortu je nějaký flek.</p> <p>Co bys udělal/a?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Dort sním, protože je to jen malý flíček. 2) Kousek dortu s flíčkem odstraním a zbytek sním. 3) Najdu si něco jiného k jídlu. 	<p>Jsi doma se starším sourozencem, najednou někdo zazvoní. V kukátku vidíš nějakého cizího pána. Říká, že je mu špatně, potřebuje pomoc, a ať otevřeš dveře.</p> <p>Co bys udělal/a?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Otevřeš mu dveře. 2) Cizím lidem neotevírám. 3) Zavolám sourozence, ať zavolá pomoc.
<p>Situace 2: Opuštěný pes</p>	<p>Situace 5: Skok</p>
<p>Jsi venku s kamarády a najednou potkáš na cestě pejska, který je tam úplně sám. Asi se ztratil. Je nějaký rozmrzělý a u pusy má pěnu.</p> <p>Co bys udělal/a?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Dojdu mu pro vodu, protože musí mít velikou žízeň. 2) Chytnu ho za obojek a půjdu za maminkou, ta už si bude vědět rady. 3) Nebudu k němu chodit a zavolám maminku. 	<p>Jsi venku u rybníka a s kamarády chcete skákat do vody.</p> <p>Co bys udělal/a?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Skočíte z blízké skály, která je nad rybníkem. 2) Skočíte ze skály s křídélky, tak se nic nemůže stát. 3) Skočíte ze břehu, kde to dobře znáte.
<p>Situace 3: Váza</p>	<p>Situace 6: Bábovka</p>
<p>Rozbil jsi mamince krásnou vázu a na zemi jsou kousky střepek.</p> <p>Co bys udělal/a?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Sesbírám to a uklidím, maminka by se zlobila. 2) Nechám to tam být, třeba si toho nevšimne. 3) Zavolám maminku, ona si s tím poradí. 	<p>Maminka peče v troubě bábovku. Maminka si odskočila, a ty vidíš, že se bábovka začíná připalovat.</p> <p>Co bys udělal/a?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Otevřu troubu, tím tam nebude takové horko. 2) Zavolám maminku. 3) Vypnu troubu a vyndám bábovku.

Zdroj: Vlastní výzkum

12.1 Posttest po 21 dnech po preventivním programu experimentální skupiny – C1

Níže lze opět vidět tabulky s výsledky zkoumání po 21 dnech po preventivním programu.

Tabulka 11: Výsledky posttestu po 21 dnech po programu – experimentální skupina – C1

Pohlaví a věk	Dort			Opuštěný pes			Váza			Nezn. soused			Skok			Bábovka		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
Odpověď č.																		
Chlapec 5 let			1			1			1			1			1		1	
Chlapec 5 let		1				1			1			1			1		1	
Chlapec 5, 5 let	1			1					1			1		1			1	
Dívka 5 let			1			1			1			1			1		1	
Dívka 5, 5 let		1				1			1		1				1		1	
Dívka 5, 5 let			1			1			1		1				1		1	
Celkem:	1	2	3	1	0	5	0	0	6	0	2	4	0	1	5	0	6	0
Správně celkem:	3			5			6			4			5			6		
Nesprávně celkem:	3			1			0			2			1			0		

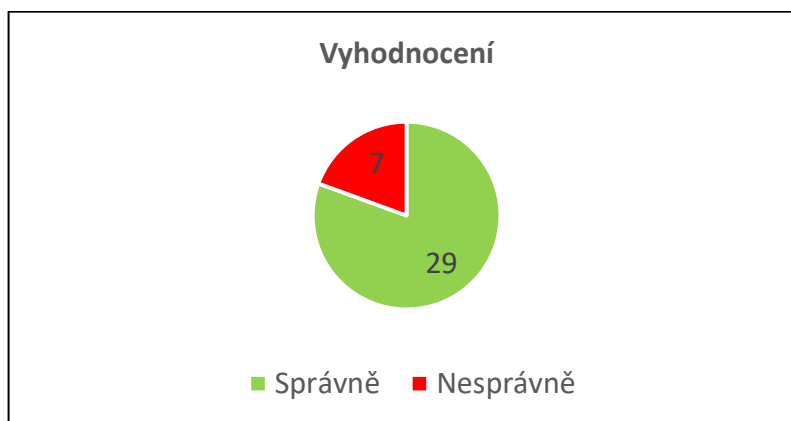
Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka 12: Posttest po 21 dnech po programu v procentech – experimentální skupina – C1

Výsledky	Správně	Nesprávně	Celkem
Vyhodnocení	29	7	36
Vyhodnocení v %	81 %	19 %	

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf 9: Posttest po 21 dnech po programu – experimentální skupina – C1

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka 11 ukazuje souhrnné výsledky skupiny C1. Stoprocentní správnost odpovědí lze vidět v situacích s názvem „Váza“ a „Bábovka“. Situace s názvem „Dort“ značí nejvíce shledaných chybných odpovědí, přesněji dohromady tři. U situace „Opuštěný pes“ odpovědělo pět dětí správně a pouze jedno dítě si vybralo nesprávnou odpověď. Důvodem výběru nesprávné odpovědi mohl být proces vcítění se do zvířete a touha pomoci mu se zbavit trápení žízně.

V situaci s názvem „Neznámý soused“ odpověděly čtyři děti správně, další dvě děti si vybraly nesprávnou odpověď č. 2 – Cizím lidem neotevírám. Z preventivního programu děti ví, že nesmí otvírat cizím lidem. Nyní jsou postaveny před složitější situací, kdy stojí přede dveřmi cizí pán, který má zdravotní problém a žádá o pomoc. Za normálních okolností je odpověď č. 2, že cizím lidem se neotevívá správná, ale v případě, kdy je cizí člověk v ohrožení, mělo by se správně dítě rozhodnout odpovědí č. 3. Tedy zavolat sourozence, aby zavolał pomoc. Jedná se zde o morální dilema, kdy dítě neotevře cizímu člověku a uchrání tak sebe, avšak neposkytne cizí osobě pomoc v případě zdravotních obtíží. Děti byly na tuto situaci proškoleny. Mají zavolat pomoc, což v tomto případě byl starší sourozenec, který mohl vytočit číslo záchranky. Cizí člověk může využít tíživou

situaci jako nástroj manipulace dítěte, ale může mu jít opravdu o život. Zde jsem se inspirovala v trestním zákoníku č. 40/2009 Sb. (Zákony pro lidi, 2009), a proto neposkytnutí první pomoci potřebnému považuji za chybné rozhodnutí. Poplést se nechaly pouze dvě děti, je to nejtěžší otázka celého testu a děti to zvládly z většiny správně. Poslední situací, o které se ještě nehovořilo, je situace s názvem „Skok“. Pět dětí si vybralo správnou odpověď a pouze jedno dítě si vybralo nesprávnou odpověď, kde dítě usoudilo, že s křidélky skočit ze skály lze. Tabulka 12 výsledků skupiny C1 ukazuje ve shrnutí celkem sedm nesprávných odpovědí.

Zde jsou vidět výsledky z kontrolní skupiny po 29 dnech po preventivním programu realizovaném u experimentální skupiny.

Tabulka 13: Výsledky posttestu po 29 dnech – kontrolní skupina – C2

Pohlaví a věk	Dort			Opuštěný pes			Váza			Nezn. soused			Skok			Bábovka		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
Odpověď č.																		
Chlapec 5 let			1			1			1		1				1		1	
Chlapec 5 let			1	1					1		1				1		1	
Chlapec 5,5 let			1			1			1		1				1		1	
Dívka 5 let			1			1			1		1				1		1	
Dívka 6 let			1		1				1		1				1		1	
Dívka 5 let			1		1				1		1				1		1	
Celkem:	0	0	6	1	2	3	0	0	6	0	6	0	0	0	6	0	6	0
Správně celkem:	6			3			6			0			6			6		
Nesprávně celkem:	0			3			0			6			0			0		

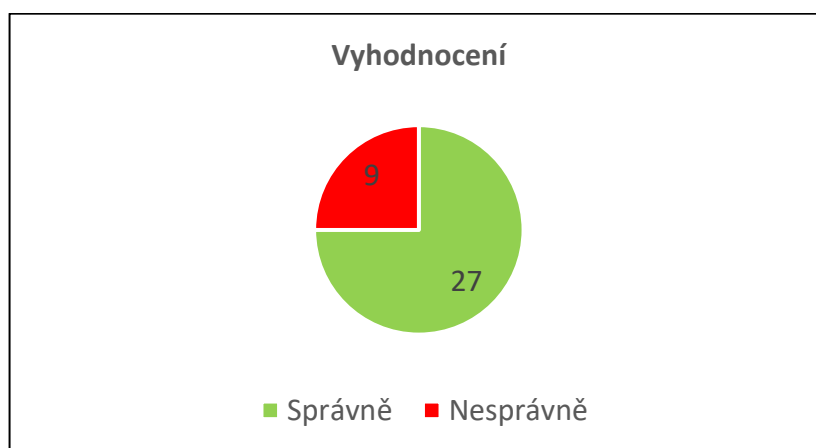
Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka 14: Posttest po 29 dnech – kontrolní skupina – C2

Výsledky	Správně	Nesprávně	Celkem
Vyhodnocení	27	9	36
Vyhodnocení v %	75 %	25 %	

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf 10: Posttest po 29 dnech – kontrolní skupina – C2

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka 13 ukazuje výsledky skupiny C2. Situace s názvem „Dort“, „Váza“, „Skok“ a „Bábovka“ se značí stoprocentní správností odpovědí. V tomto se liší od skupiny C1, kde lze vidět v tabulce 11 (s. 82) shodu správných odpovědí pouze u situace „Váza“ a „Bábovka“. Za možný důvod těchto horších výsledků pokládám uplynulou dobu od zaškolení v programu. U situace „Neznámý sused“ si všechny děti vybraly nesprávnou odpověď, a to č. 2 – Cizím lidem neotevírám. Z hlediska obecného pravidla měly děti pravdu, ale správná odpověď byla č. 3 (Zavolám sourozence, ať zavolá pomoc.), vzhledem k zdravotnímu stavu pána, jak již bylo zmíněno u komentáře ve zkoumání u předešlé proškolené skupiny. Zde vidím velký přínos preventivního programu. V situaci s názvem „Opuštěný pes“ jsou vidět tři nesprávné odpovědi. V porovnání této situace se skupinou C1 v tabulce 11 (s. 82) je zde o dvě chybné odpovědi více.

Pokud dojde k porovnání skupiny C1 v tabulce 12 (s. 83) se skupinou C2 v tabulce 14, lze zde vidět v souhrnu lepší výsledky u experimentální skupiny C1, avšak pokud se podíváme podrobněji na jednotlivé otázky, děti ze skupiny C2 odpovídaly častěji stoprocentně správně. Závěrem lze tedy konstatovat, že je pravděpodobné, že se znalosti dětí po čase od realizace preventivního programu vyrovnají s ostatními dětmi. Program pro děti působil krátkodobě.

13 Shrnutí a zhodnocení výsledků

Tato kapitola se věnuje shrnutí výsledků experimentu. Na dalších třech stranách je vytvořený přehled tabulek po sobě časově jdoucího výzkumného šetření u experimentální a kontrolní skupiny. Na straně 88 jsou tabulky proběhlého pretestu. Při porovnávání skupiny A1 v tabulce 15 a skupiny A2 v tabulce 16 není vidět značný rozdíl a obě skupiny jsou si s celkovými výsledky podobné. V pretestu bylo u skupiny A1 zaznamenáno 11 nesprávných odpovědí a u skupiny A2 celkem 12. Z těchto výsledků lze předpokládat, že obě skupiny dětí mají podobné přirozené povědomí o rizikových situacích. Na straně 89 jsou umístěny tabulky s výsledky posttestu po ukončení preventivního programu. Při porovnání skupiny B1 z tabulky 17 a skupiny B2 v tabulce 18 je zřejmé, že preventivní program měl značný vliv na znalost dětí v rizikových situacích a jejich řešení. U skupiny B1 byly zaznamenány tři nesprávné odpovědi a u skupiny B2 celkem 11. Rozdíl v chybovosti u skupin je tedy výrazný, a to celkem o osm odpovědí.

Nyní přistoupím ke straně 90, kde jsou umístěné tabulky z posledního testu (tabulka 19 a 20). Tento posttest v experimentální skupině C1 proběhl celkem po 21 dnech od B1 a ve skupině kontrolní C2 po 29 dnech od B2. Skupina C1 vykazovala sedm nesprávných odpovědí, na rozdíl od skupiny C2, která měla celkem o dvě nesprávné odpovědi více. Při podrobnějším zaměření se na výsledky z tabulky 19 a 20 je zřejmé, že skupina C2 měla čtyři situace stoprocentně správně. Naopak skupina C1 měla stoprocentně správně jen dvě. Avšak v součtu na tom byla skupina C1 lépe.

Při pozorování experimentální skupiny dětí v časovém vývoji v tabulce 15 (A1), 17 (B1) a 19 (C1) lze vidět, jak jejich přirozené znalosti o problematice rizikových situací po ukončení preventivního programu ihned stoupaly a následně se vlivem uplynutí 21 dní pozvolna navracely opět k přirozené úrovni nezaškolených skupin A2, B2 a C2. Školení má krátkodobý, avšak významný (měřitelný) efekt. Pokud by se tedy neopakovalo u experimentální skupiny C1 následně další preventivní zaškolení, hrozilo by to, že by se jejich znalosti postupem času zřejmě vyrovnaly přirozeným výsledkům dětí. Z tohoto zjištění vyplývá, jak moc důležitá je prevence a obzvláště její neustálé opakování. Pokud se čtenář zaměří na vývoj v časovém období u kontrolní skupiny v tabulce 16 (A2), 18 (B2) a 20 (C2), může si všimnout, že její výsledky nezaznamenávají žádné příliš velké rozdíly.

Tabulka 15: Výsledky pretestu – experimentální skupina – A1

Pohlaví a věk	Bonbóny			Zkažená jahoda			Oheň			Pes			Vánoční ozdoba			Plavání		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
Odpověď č.																		
Chlapec 5 let		1			1			1				1	1					1
Chlapec 5 let		1		1				1				1	1					1
Chlapec 5, 5 let		1		1				1				1			1			1
Dívka 5 let		1		1				1			1			1			1	
Dívka 5, 5 let		1				1	1					1			1			1
Dívka 5, 5 let		1			1			1				1			1			1
Celkem:	0	6	0	3	2	1	1	5	0	0	1	5	2	1	3	0	1	5
Správně celkem:	6			1			5			5			3			5		
Nesprávně celkem:	0			5			1			1			3			1		

Tabulka 16: Výsledky pretestu – kontrolní skupina – A2

Zdroj: Vlastní výzkum

Pohlaví a věk	Bonbóny			Zkažená jahoda			Oheň			Pes			Vánoční ozdoba			Plavání		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
Odpověď č.																		
Chlapec 5 let	1					1		1			1		1					1
Chlapec 5 let		1		1				1				1			1			1
Chlapec 5, 5 let		1				1		1				1			1			1
Dívka 5 let		1		1				1				1	1					1
Dívka 6 let		1		1			1				1				1			1
Dívka 5 let			1		1			1		1					1			1
Celkem:	1	4	1	3	1	2	1	5	0	1	2	3	2	0	4	0	0	6
Správně celkem:	4			2			5			3			4			6		
Nesprávně celkem:	2			4			1			3			2			0		

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka 17: Výsledky posttestu po ukončení preventivního programu – experimentální skupina – B1

Pohlaví a věk	Štěňátko			Starý chléb			Hrnek s čajem			Pes			Jablko			Skákání		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
Odpověď č.																		
Chlapec 5 let			1		1				1			1		1				1
Chlapec 5 let		1			1				1			1		1				1
Chlapec 5, 5 let			1		1				1			1	1					1
Dívka 5 let			1		1				1			1		1				1
Dívka 5, 5 let		1			1				1			1		1				1
Dívka 5, 5 let			1		1				1			1		1				1
Celkem:	0	2	4	0	6	0	0	0	6	0	0	6	1	5	0	0	0	6
Správně celkem:	4			6			6			6			5			6		
Nesprávně celkem:	2			0			0			0			1			0		

Tabulka 18: Výsledky posttestu po stejné časové fázi – kontrolní skupina – B2

Zdroj: Vlastní výzkum

Pohlaví a věk	Štěňátko			Starý chléb			Hrnek s čajem			Pes			Jablko			Skákání		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
Odpověď č.																		
Chlapec 5 let	1					1			1		1			1		1		
Chlapec 5 let			1		1				1			1		1		1		
Chlapec 5, 5 let			1		1				1			1		1		1		
Dívka 5 let			1		1				1		1			1		1		
Dívka 6 let			1		1			1				1		1		1		
Dívka 5 let			1		1				1			1		1		1		
Celkem:	1	0	5	0	5	1	0	1	5	0	2	4	0	6	0	6	0	0
Správně celkem:	5			5			5			4			6			0		
Nesprávně celkem:	1			1			1			2			0			6		

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka 19: Výsledky posttestu po 21 dnech po programu – experimentální skupina – C1

Pohlaví a věk	Dort			Opuštěný pes			Váza			Nezn. soused			Skok			Bábovka		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
Odpořď č.																		
Chlapec 5 let			1			1			1			1			1		1	
Chlapec 5 let		1				1			1			1			1		1	
Chlapec 5, 5 let	1			1					1			1		1			1	
Dívka 5 let			1			1			1			1			1		1	
Dívka 5, 5 let		1				1			1		1				1		1	
Dívka 5, 5 let			1			1			1		1				1		1	
Celkem:	1	2	3	1	0	5	0	0	6	0	2	4	0	1	5	0	6	0
Správně celkem:	3			5			6			4			5			6		
Nesprávně celkem:	3			1			0			2			1			0		

Tabulka 20: Výsledky posttestu po 29 dnech po programu – kontrolní skupina – C2

Zdroj: Vlastní výzkum

Pohlaví a věk	Dort			Opuštěný pes			Váza			Nezn. soused			Skok			Bábovka		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
Odpořď č.																		
Chlapec 5 let			1			1			1		1				1		1	
Chlapec 5 let			1	1					1		1				1		1	
Chlapec 5, 5 let			1			1			1		1				1		1	
Dívka 5 let			1			1			1		1				1		1	
Dívka 6 let			1		1				1		1				1		1	
Dívka 5 let			1		1				1		1				1		1	
Celkem:	0	0	6	1	2	3	0	0	6	0	6	0	0	0	6	0	6	0
Správně celkem:	6			3			6			0			6			6		
Nesprávně celkem:	0			3			0			6			0			0		

Zdroj: Vlastní výzkum

14 Diskuze

Cílem bakalářské práce bylo vypracovat a následně zrealizovat preventivní program pro děti předškolního věku zaměřený na rizikové situace v domácnosti. Dále zjistit, zda má připravený preventivní program vliv na bezpečnost dítěte předškolního věku. V práci jsem si stanovila výzkumné otázky, na jejichž odpovědi se nyní zaměřím.

Jaký vliv má preventivní program na bezpečnost předškolního dítěte?

Jak je rozhodování skupiny předškolních dětí, které absolvovaly preventivní program při setkání se s rizikovou situací rozdílné s porovnáním skupiny dětí bez prevence?

V rozhovoru Benešová (2013) informuje o tom, že velikou roli hrají v prevenci rodiče. Zejména je to jejich styl výchovy, hodnota zdraví a jeho ochrana. I Grivna (2003) popisuje, že hlavní preventivní vliv na dítě má rodina, ale dále i obecně ostatní lidé, kteří s dítětem přijdou do kontaktu. Lze do prevence také tedy zařadit i instituce, do kterých dítě dochází, například mateřskou školu. Po vyhodnocení připraveného a zrealizovaného preventivního programu v mateřské škole jsem došla k závěru, že program zaměřený na bezpečnost předškolního dítěte má výrazný vliv. Pomocí zaškolení experimentální skupiny se neznalost dětí o rizikových situacích v porovnání s uvažováním a výsledky kontrolní skupiny snížila o osm nesprávných odpovědí. Z názoru praktického lékaře pro děti a dorost Fürsta (2020), kterého jsem kontaktovala, lze usoudit, že prevence je velmi důležitá a zabrání mnoha následkům úrazů: *„Značná část ze všech úrazů, které se u nás v ordinaci objevují je preventabilních a při důsledném užívání ochranných pomůcek při sportovních aktivitách, pravidelné pohybové aktivitě dětí a dodržování bezpečnostních pravidel v domácnosti (ukládání horkých nápojů, čisticích prostředků apod. mimo dosah dětí, neponechávání dítěte bez dozoru na gauči,...) by se většině těchto úrazů dalo vyhnout.“* Podle lékařky pro děti a dorost Filípkové (2020), kterou jsem také kontaktovala, dále mezi nejčastější úrazy patří pády dětí z výšek. Také se jedná často o úrazy zapříčiněné při dětské hře, kdy dojde k pádu například na zárubně a různé hrany nábytku. V neposlední řadě se objevují úrazy způsobené opařením horkými nápoji či polévkou.

Jaký je rozdíl mezi uvažováním předškolních dětí před preventivním programem a dětí po samotné realizaci?

Z mého sledování a výsledků dětí při řešení rizikových situací jsem došla k závěru, že se děti po zaškolení více nad odpověďmi zamýšlely hlouběji, než před samotnou realizací programu. V hlavě jim nejvíce utkvělo řešení, že se poradí s maminkou nebo s někým dospělým, a to proto, že tato možnost se v mých testech opakovala.

Jaké je uvažování dětí při rizikových situacích po uplynutí určité doby po realizaci preventivního programu?

Výsledky z výzkumného šetření realizovaného po ukončení preventivního programu a po určité době se značně změnily. Došla jsem k závěru, jak moc je důležité dětem neustále pravidla a hrozící nebezpečí opakovat. Vzhledem k uplynutí doby, kdy se s dětmi o problematice nehovořilo, došlo při porovnání skupiny B1 se skupinou C1 k značnému zhoršení, a to o čtyři nesprávné odpovědi více.

Dále bych se v diskuzi chtěla zmínit o projektu „VZPoua úrazům“ (viz teoretická část práce). Tento typ programu pro děti a studenty hodnotím velmi pozitivně. Je to příklad preventivního působení, které je dle mého názoru velmi autentické a dokáže tak člověka pobídnout k tomu, aby se nad problematikou úrazů, jejich následcích a prevencí zamyslel. Hlavním důvodem je moje vlastní zkušenost, kdy jsem se zúčastnila jednoho setkání, kde byl přednášející pan Pavel Brož. Jeho příběh mne jako posluchače velmi zaujal a zasáhl. Jeho osudový okamžik byl neuvážený skok do bazénu, po kterém skončil na invalidním vozíku. Bylo obdivuhodné, jak je se svým handicapem smířený. Je silný, život žije pozitivně a má mnoho koníčků. Na přednášce vyprávěl o svém životě. Myslím si, že setkání s člověkem, který má takovéto zkušenosti může být pro děti a studenty motivační proto, aby na prevenci dávali větší váhu důležitosti během svých rozhodnutí. Právě v preventivních programech vidím silný pozitivní vliv na jedince, prostřednictvím kterého lze předejít mnoha možným úrazům. Dále mne zaujala informace o úrazu způsobeném na trampolíně. Jak uvádí praktický lékař pro děti a dorost Fürst (2020), nejčastěji se během posledních let jedná o úrazy na trampolíně. Vzhledem k neustálé proměně a vývoji objevujících se druhů úrazů by bylo prospěšné věnovat se v budoucnu výzkumu i těmto nebezpečným novým neprozkoumaným situacím a jejich následné prevenci.

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo vypracovat a následně zrealizovat preventivní program pro děti předškolního věku zaměřený na rizikové situace v domácnosti a zjistit, zda má preventivní program vliv na bezpečnost dítěte předškolního věku. V teoretické části jsem se zaměřila na vývoj předškolního dítěte, diferenciaci úrazů, jejich prevenci a také několik údajů ze statistik o problematice úrazovosti. V praktické části jsem vypracovala a zrealizovala preventivní program zaměřený na rizikové situace u dětí předškolního věku. Preventivní program obsahoval celkem šest setkání. Součástí bylo testování před preventivním programem (skupina A1 a A2), po ukončení preventivního programu (B1 a B2), dále po 21 dnech od B1 (C1) a po 29 dnech od B2 (C2). Bylo využito metody experimentu. Cíl, který jsem si na začátku práce stanovila, byl naplněn. Vliv prevence na chybovost dětí byl prokázán, zároveň test po čase odhalil nutnost opakování prevence, neboť povědomí dětí o rizikových situacích se uplynutím určité doby zvolna zhoršovalo.

Prostřednictvím této práce jsem se mohla do hloubky seznámit s problematikou dětské úrazovosti. Dále mi poskytla jakýsi vhled do uvažování dětí o nebezpečí a jeho následné řešení. Během realizace mi děti poskytovaly mnoho dalších nápadů, které by se v programu daly také využít. Děti si postavu Eduarda oblíbily a rády poslouchaly jeho příběhy. V neposlední řadě jsem získala důležité povědomí o tom, že prevence není nikdy dost a je třeba si s dětmi o možném riziku opakovaně povídat. Lze říci, že je také důležité zaškolovat rodiče o možném nebezpečí. Proto mým rozhodnutím bylo vytvořit poučný letáček – Desatero rad pro bezpečný domov, který jsem poskytla rodičům v obou zúčastněných mateřských školách. Letáček lze nalézt v příloze č. 6.

Jelikož je experiment často rozsáhlým zkoumáním, které vyžaduje více času a testů (mnoho tabulek), jsou to důvody proto, že je tato bakalářská práce obsáhlejší. Pokud bych se jako autorka zaměřovala na dodržování daného rozsahu, nebyl by experiment ucelený (též prezentovatelný), a proto by bylo těžké z jeho zkoumání dojít k určitým závěrům této práce. Doufám, že jsem prostřednictvím této práce ukázala pedagogům, rodičům i veřejnosti cestu, jakou je možné s touto problematikou pracovat, a to nenásilnou formou hry. Tato práce může sloužit jako materiál pro inspiraci pro preventivní programy nebo jako poskytnutí dat do budoucího obsáhlejšího výzkumu.

Seznam použitých zdrojů

Literatura:

BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*. 2. vydání. Brno: Edika, 2015. Moderní metodika pro rodiče a učitele. ISBN 978-802-6606-581.

BRANDENBURG, Mark. A. *Child safe: a practical guide for preventing childhood injuries*. New York: Three Rivers Press, c2000. ISBN 0-609-80412-x.

ČÁP, Jan a Jiří MAREŠ. *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-463-x.

FRIŠOVÁ, Lenka. *Úrazy dětí*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. ISBN 80-869-9172-5. Dostupné také z: <http://www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1385376323.pdf>

GRIVNA, Michal. *Dětské úrazy a možnosti jejich prevence*. Praha: Centrum úrazové prevence UK 2. LF a FN Motol, 2003. ISBN 80-239-2063-4.

HASSON, Gill. *Emoční inteligence*. Praha: Grada Publishing, 2015. ISBN 978-80-247-5630-1.

HELUS, Zdeněk. *Úvod do psychologie*. 2., přepracované a doplněné vydání. Praha: Grada, 2018. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4675-3.

HELUS, Zdeněk. *Úvod do psychologie: učebnice pro střední školy a bakalářská studia na VŠ*. Praha: Grada, 2011. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-3037-0.

JANOUŠEK, Stanislav, Miloslav KODL a Zuzana ZVADOVÁ. *Aby pes nekousl* [online]. Praha: Státní zdravotní ústav, 2003 [cit. 2020-01-30]. ISBN 80-707-1218-X. Dostupné z: http://www.szu.cz/uploads/documents/czpz/Program_SPZ/pes_1_.pdf

JANOUŠEK, Stanislav, Miloslav KODL a Zuzana ZVADOVÁ. *Aby pes nekousl* [online]. Praha: Státní zdravotní ústav, 2003 [cit. 2020-01-30]. ISBN 80-707-1218-X. Dostupné z: http://www.szu.cz/uploads/documents/czpz/Program_SPZ/pes_1_.pdf

JELÍNKOVÁ, Ilona. *Klinická propedeutika pro střední zdravotnické školy*. Praha: Grada, 2014. Sestra (Grada). ISBN 978-80-247-5093-4.

KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4435-3.

KROUPOVÁ, Kateřina. *Slovník speciálněpedagogické terminologie: vybrané pojmy*. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5264-8.

KUCHARSKÁ, Anna a Daniela ŠVANCAROVÁ. *Bezstarostné roky?: kroky a krůčky předškolním věkem: poradenství pro rodiče*. Brno: Edika, 2017. ISBN 978-80-266-1105-9.

KUKLA, Lubomír. *Sociální a preventivní pediatrie v současném pojetí*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-3874-1.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1284-9.

MACHOVÁ, Jitka. *Biologie člověka pro učitele*. Druhé vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3357-2.

MARTIN, Paul R. a Patrick P. G. BATESON. *Úvod do teorie a metodologie měření chování*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-526-4.

MATĚJČEK, Zdeněk a Marie POKORNÁ. *Radosti a strasti: předškolní věk, mladší školní věk, starší školní věk*. Jinočany, 1998. ISBN 80-860-2221-8.

MERTIN, Václav a Ilona GILLERNOVÁ. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. 2. rozšířené a přepracované vydání. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-627-8.

Dostupné také z: https://obchod.portal.cz/Foto/sample/eknihy/pdf/psychologie_pro_ucitelky_materske_skoly.pdf

MŠMT. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání* [online]. Praha, 2018 [cit. 2020-01-26]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/45304/>

OCHRANA, František. *Metodologie, metody a metodika vědeckého výzkumu*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2019. ISBN 978-80-246-4200-0.

POLÁKOVÁ, Petra. *Jak rozvíjet pohyb, emoce a smysly: pozorné a spokojené dítě*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-0760-5.

PRŮCHA, Jan a Soňa KOŤÁTKOVÁ. *Předškolní pedagogika: učebnice pro střední a vyšší odborné školy*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0495-4.

SCHNEIDEROVÁ, Michaela. *Perioperační péče*. Praha: Grada, 2014. Sestra (Grada). ISBN 978-80-247-4414-8.

SILLAMY, Norbert. *Psychologický slovník*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2001. ISBN 80-244-0249-1.

SRNSKÝ, Pavel. *První pomoc u dětí*. 2., přeprac. vyd. Praha: Grada, 2007. Pro rodiče. ISBN 978-80-247-1824-8.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

Internetové zdroje:

AVALONE [online]. 2014 [cit. 2020-02-14]. Dostupné z: <http://pali.avalone.cz/popaleni-hrdinove>

AVALONE[online]. 2014 [cit. 2020-02-14]. Dostupné z: <http://pali.avalone.cz/o-nas>

DĚTSTVÍ BEZ ÚRAZŮ. *Internetový portál* [online]. [cit. 2020-01-30]. Dostupné z: <https://detstvibezurazu.cz/o-nas/>

DĚTSTVÍ BEZ ÚRAZŮ. *Pády doma a jak jim předejít* [online]. [cit. 2020-01-30]. Dostupné z: <https://detstvibezurazu.cz/prevence-urazu-deti/bezpecny-domov/pady/>

DĚTSTVÍ BEZ ÚRAZŮ. *Popálení a opaření* [online]. [cit. 2020-01-30]. Dostupné z: <https://detstvibezurazu.cz/prevence-urazu-deti/bezpecny-domov/popaleni-opareni/>

CHERRY, Kendra. VERY WELL MIND. *The Asch Conformity Experiments* [online]. 2019 [cit. 2020-01-25]. Dostupné z: <https://www.verywellmind.com/the-asch-conformity-experiments-2794996>

MZ ČR. *Příloha – Závěrečné zhodnocení plnění úkolů vyplývajících z Národního akčního plánu prevence dětských úrazů na léta 2007–2017*. PDF [online]. 2018. [cit. 2020-02-13]. Dostupné z: http://www.mzcr.cz/Odbornik/obsah/zaverecne-zhodnoceni-plneni-ukolu-vyplývající-z-narodního-akčního-plánu-prevence-dětských-urazu-na-leta-2007%E2%80%932017_3988_3.html

MZ ČR. *Příloha Národního akčního plánu – Národní akční plán prevence dětských úrazů*, DOC. [online]. 2007 [cit. 2020-02-10]. Dostupné z: http://www.mzcr.cz/dokumenty/narodni-akcni-plan-prevence-detskych-urazu_2049_1009_3.html

MZ ČR. *Příloha Národního akčního plánu – Počty úrazů*, PDF [online]. [cit. 2020-02-10]. Dostupné z: http://www.mzcr.cz/dokumenty/narodni-akcni-plan-prevence-detskych-urazu_2049_1009_3.html

MZ ČR. *Tisková zpráva – Dětských úrazů v létě přibývá. Chlapců se zraní dvakrát více než dívek*. [online]. 2013 [cit. 2020-02-09]. Dostupné z: http://www.mzcr.cz/dokumenty/detskych-urazu-v-lete-pribyvachlapcu-se-zrani-dvakrat-vice-nez-divek_8002_1.html

NADAČNÍ FOND MODRÝ HROCH. *Internetový portál* [online]. 2020 [cit. 2020-02-14]. Dostupné z: <https://www.bezurazu.cz/projekt>

NÁRODNÍ REGISTR DĚTSKÝCH ÚRAZŮ. *Prevence dětských úrazů v České republice* [online]. [cit. 2020-01-29]. Dostupné z: <http://www.detskeurazy.cz/index.php?pg=home--prevence-detskych-urazu-v-ceske-republice>

OLEŠOVSKÁ, Denisa. *První pomoc: Co dělat, když se Vaše dítě pořeže?* [online]. 2016 [cit. 2020-01-31]. Dostupné z: <https://detstvibezurazu.cz/co-delat-kdyz-se-vase-dite-poreza/>

OLEŠOVSKÁ, Denisa. *První pomoc: Jak na opaření?* [online]. 2016 [cit. 2020-01-31]. Dostupné z: <https://detstvibezurazu.cz/prvni-pomoc-jak-na-opareni/>

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY – KŘP PLZEŇSKÉHO KRAJE. *Děti a cizí lidé* [online]. 2009. [cit. 2020-01-30]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/deti-a-cizi-lide.aspx>

ŠANCE DĚTEM. *Internetový portál* [online]. 2018 [cit. 2020-01-31]. Dostupné z: <https://www.sancedetem.cz/cs/o-portalu/index.shtml>

TIS. *Toxikologické informační středisko* [online]. [cit. 2020-01-27]. Dostupné z: <https://www.tis-cz.cz/index.php/informace-pro-verejnost/rosliny/jedovate-venkovni-rosliny>

VZP ČR. *Kompletní tisková zpráva* [online]. 2015 [cit. 2020-02-09]. Dostupné z: <http://www.vychovakezdravi.cz/clanky/prevence-urazu/tematicke-zajimavosti.html>

VZP ČR. *Publikace – Dítě v bezpečí – bezpečnostní audit domova* [online]. 2007 [cit. 2020-01-28]. Dostupné z: https://detstvibezurazu.cz/wp-content/uploads/2013/07/unn2008_audit_domova_e-book_lq.pdf

VZP. *VZPoura úrazům* [online]. 2015 [cit. 2020-02-09]. Dostupné z: <https://vzpoura-urazum.cz/ambasador-projektu/>

Zákony:

ZÁKONY PRO LIDI. *SBÍRKA ZÁKONŮ. Zákon č. 40/2009 Sb.* [online]. [cit. 2020-02-05]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40/zneni-20191201>

Video:

ASCH, Solomon. *Aschův experiment. In: Youtube* [online]. 2013 [cit. 2020-01-26]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=g8AFLI1jHkM>

SALADS, Joey. *Child abduction compilation – social experiment. In: Youtube* [online]. 2019 [cit. 2020-01-12]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=HzSIXBi4cBY>

E – mailová korespondence:

FILÍPKOVÁ, Karla. *Praktický lékař pro děti a dorost, Třeboň*, [cit. 2020-02-21].

FÜRST, Martin. *Praktický lékař pro děti a dorost – Dětská ordinace MUDRr. Fürst s. r. o., Český Krumlov*, [cit. 2020-02-10].

Interview:

BENEŠOVÁ, Veronika. *Interview: Úrazy jsou nejčastější příčinou úmrtí dětí.* [online]. 2013. In: *Šance dětem, 2019* [cit. 2020-01-31]. Dostupné z: <https://www.sancedetem.cz/cs/hledam-pomoc/rodina-v-problemove-situaci/zdravotni-problemy-ditete/urazy-u-deti-a-jejich-prevence.shtml>

Zdroje her a básniček:

Básnička doktorská [online]. 2012 [cit. 2019-10-29]. Dostupné z: <https://materinkarynoltice.webnode.cz/news/basnicka-doktorska/>

Pohybové hry pro děti [online]. [cit. 2019-10-29]. Dostupné z: <https://moje.dama.cz/blog.php?blog=27450>

Nápady pro učitele [online]. [cit. 2019-10-30]. Dostupné z: <http://napady-pro-ucitele.blog.cz/1502/veverky-houbarky>

Seznam tabulek, grafů a obrázků

Tabulky

Tabulka 1: Výsledky pretestu experimentální skupina – A1	41
Tabulka 2: Pretest v procentech – experimentální skupina – A1	42
Tabulka 3: Výsledky pretestu – kontrolní skupina – A2	43
Tabulka 4: Pretest v procentech – kontrolní skupina – A2	44
Tabulka 5: Průběžné výsledky	70
Tabulka 6: Průběžné výsledky v procentech	71
Tabulka 7: Výsledky posttestu po ukončení preventivního programu – experimentální skupina – B1	75
Tabulka 8: Posttest po ukončení preventivního programu v procentech – experimentální skupina – B1	76
Tabulka 9: Výsledky posttestu po stejné časové fázi – kontrolní skupina – B2	77
Tabulka 10: Posttest po stejné časové fázi v procentech – kontrolní skupina – B2	78
Tabulka 11: Výsledky posttestu po 21 dnech po programu – experimentální skupina – C1	82
Tabulka 12: Posttest po 21 dnech po programu v procentech – experimentální skupina – C1	83
Tabulka 13: Výsledky posttestu po 29 dnech – kontrolní skupina – C2	85
Tabulka 14: Posttest po 29 dnech – kontrolní skupina – C2	86
Tabulka 15: Výsledky pretestu – experimentální skupina – A1	88
Tabulka 16: Výsledky pretestu – kontrolní skupina – A2	88
Tabulka 17: Výsledky posttestu po ukončení preventivního programu – experimentální skupina – B1	89
Tabulka 18: Výsledky posttestu po stejné časové fázi – kontrolní skupina – B2 ..	89
Tabulka 19: Výsledky posttestu po 21 dnech po programu – experimentální skupina – C1	90
Tabulka 20: Výsledky posttestu po 29 dnech po programu – kontrolní skupina – C2	90

Grafy

Graf 1: Rozložení typu úrazů za rok 2010–2012	25
Graf 2: Kolik dětí po úrazu skončilo v nemocnici v období 5 let.....	26
Graf 3: Statistika úrazů dětí za rok v ČR	26
Graf 4: Pretest – experimentální skupina – A1.....	42
Graf 5: Pretest – kontrolní skupina – A2	44
Graf 6: Průběžné výsledky	71
Graf 7: Posttest po ukončení preventivního programu experimentální skupina – B1	76
Graf 8: Posttest po stejné časové fázi – kontrolní skupina – B2	78
Graf 9: Posttest po 21 dnech po programu – experimentální skupina – C1	83
Graf 10: Posttest po 29 dnech – kontrolní skupina – C2.....	86

Obrázky

Obrázek 1: Logo Dětství bez úrazů	29
Obrázek 2: Logo organizace Šance dětem	30
Obrázek 3: Logo projektu VZPoua úrazům	30
Obrázek 4: Logo projektu Bez úrazu	31
Obrázek 5: Logo kampaně a logo organizace Avalone	32
Obrázek 6: Orientační přehled skupin v experimentu.....	37
Obrázek 7: Pretest – Rizikové situace	40
Obrázek 8: Posttest po ukončení programu – Rizikové situace	74
Obrázek 9: Posttest přibližně po měsíci – Rizikové situace	81

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Karty s rizikovými situacemi – Pretest

Příloha č. 2 – Chlapec Eduard

Příloha č. 3 – Karty s rizikovými situacemi v preventivním programu

Příloha č. 4 – Karty s rizikovými situacemi – Posttest po ukončení programu

Příloha č. 5 – Karty s rizikovými situacemi – Posttest po 21 dnech u skupiny C1 a po 29 dnech u skupiny C2

Příloha č. 6 – Letáček pro rodiče do mateřských škol

PŘÍLOHY

Příloha č. 1 – Karty s rizikovými situacemi – Pretest

Karta 1: Zkažená jahoda

Zdroj: Vlastní interpretace

Karta 2: Vánoční ozdoba

Zdroj: Vlastní interpretace

Karta 3: Oheň

Zdroj: Vlastní interpretace

Karta 4: Bonbóny

Zdroj: Vlastní interpretace

Karta 5: Pes

Zdroj: Vlastní interpretace

Karta 6: Plavání

Zdroj: Vlastní interpretace

Příloha č. 2 – Chlapec Eduard

Zdroj: Vlastní interpretace

Příloha č. 3 – Karty s rizikovými situacemi v preventivním programu

Karta 7: Letní kupačka

Zdroj: Vlastní interpretace

Karta 8: Co to bublá na plotně?

Zdroj: Vlastní interpretace

Karta 9: Čtyřnohý kamarád

Zdroj: Vlastní interpretace

Karta 10: Střepy přinášejí štěstí

Zdroj: Vlastní interpretace

Karta 11: Lentilky

Zdroj: Vlastní interpretace

Karta 12: Setkání s milým pánem

Zdroj: Vlastní interpretace

Příloha č. 4 – Karty s rizikovými situacemi – Posttest – po ukončení programu

Karta 13: Štěňátko

Zdroj: Vlastní interpretace

Karta 14: Starý chléb

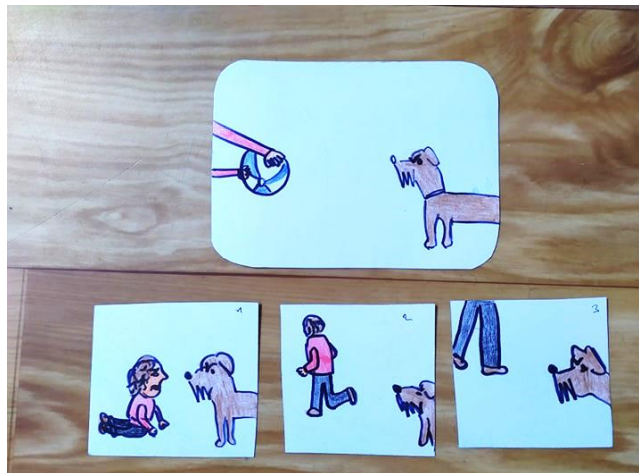
Zdroj: Vlastní interpretace

Karta 15 Hrněk s horkým čajem

Zdroj: Vlastní interpretace

Karta 16: Pes

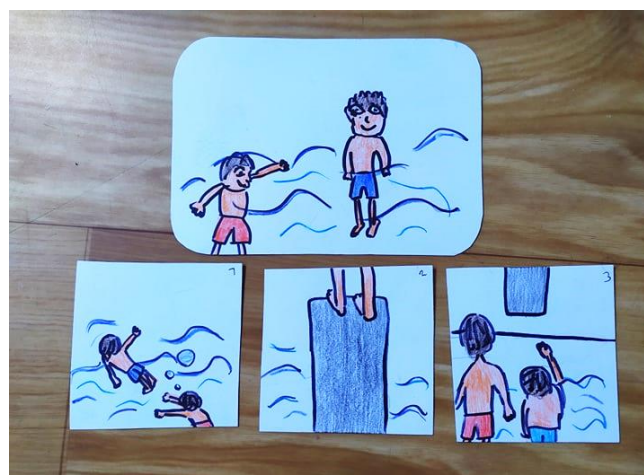
Zdroj: Vlastní interpretace

Karta 17: Jablko

Zdroj: Vlastní interpretace

Karta 18: Skákání

Zdroj: Vlastní interpretace

Příloha č. 5 – Karty s rizikovými situacemi – Posttest po 21 dnech u skupiny C1 a po 29 dnech u skupiny C2

Karta 19: Dort

Zdroj: Vlastní interpretace

Karta 20: Opuštěný pes

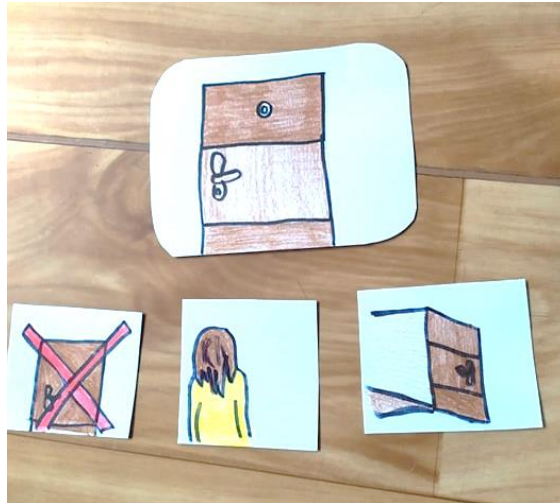
Zdroj: Vlastní interpretace

Karta 21: Váza

Zdroj: Vlastní interpretace

Karta 22: Nezn. soused

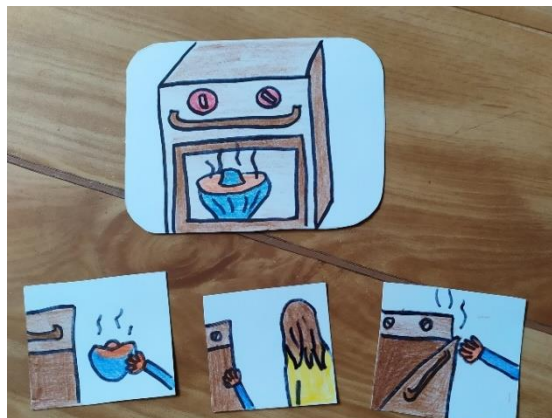
Zdroj: Vlastní interpretace

Karta 23: Skok

Zdroj: Vlastní interpretace

Karta 24: Bábovka

Zdroj: Vlastní interpretace

BEZPEČNÝ DOMOV

**DESÁTERO
RAD**

PRO VAŠE DĚTI

1. Ponechávejte nože a ostré předměty mimo dosah dítěte.
2. Poučte dítě o nebezpečí kuchyňských spotřebičů.
3. Nenechávejte prošlé potraviny v blízkosti dítěte.
4. Uklid'te veškerá léčiva mimo dosah dítěte.
5. Uklid'te zápalky, zapalovač mimo dosah dítěte.
6. Poučte dítě o jedovatých pokojových rostlinách v domě.
7. Poučte dítě o kontaktu s cizím psem.
8. Poučte dítě o kontaktu s cizími lidmi.
9. Poučte dítě, jak se chovat u vody.
10. Povídejte si s dítětem o možném nebezpečí v jeho přirozeném prostředí.

Aneb jak se říká:
Opakování je matka moudrosti.